

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce
(případová studie obce Zábřeh na Moravě)**

Kateřina Balcárková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kateřina Balcárková

Hospodářská politika a správa

Název práce

Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie obce Zábřeh na Moravě)

Název anglicky

Political aspects of management and the development of the chosen municipality (case study of Zábřeh na Moravě)

Cíle práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí s důrazem na období po roce 1989. Výzkum bude zaměřen na vybranou obec Zábřeh ležící v Olomouckém kraji (okres Šumperk). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce.

Metodika

Ve výzkumu samosprávy (politiky) na lokální (komunální) úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První upřednostňuje pohled shora a na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky jako celku. Nezhledňuje však místní specifika. Druhý směr vychází ze základního tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Jeho základní metodou jsou většinou jednotlivé případové studie, na jejichž základě bývají teprve opatrně konstruována zobecňující tvrzení [Balík 2005: 166-167]. Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Doporučené zdroje informací

BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. Metodologie výzkumu komunální politiky. In: Fiala, P., Strmiska, M. (Eds.) Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: Institut pro srovnávací politologický výzkum Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, 2005. ISBN 80-732 5-074-8.

BALÍK, Stanislav. Okresy na severu: komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006. Vyd. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. 198 s. ISBN 978-80-7325-174-1.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPIK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: GradaPublishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

JŮPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue 2, 2004, s. 80-101.

KOUDELKA, Zdeněk. Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2000. Praha: LindePraha, a.s., 2000. ISBN 80-7201-250-9.

OUTLÝ, Jan. Volby do zastupitelstev vývoj a souvislosti. Politologická revue č. 2, 2003, s. 17-44.

VANÍČEK, Jiří. Lokální politika. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2009. ISBN 978-80-7248-558-1.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2014

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie obce Zábřeh na Moravě)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné vedení při zpracování diplomové práce. Další poděkování patří vedení Městského úřadu Zábřeh a jeho zaměstnancům za poskytnutí interních podkladů, za vstřícnost při poskytování informací nezbytných pro její vypracování a hlavně mým dětem, manželovi a mojí rodině za obrovskou podporu a trpělivost během mého studia.

Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie obce Zábřeh na Moravě)

Political aspects of management and the development of the chosen municipality (case study of Zábřeh na Moravě)

Souhrn

Diplomová práce je případovou studií sledující politické aspekty řízení a rozvoje města Zábřeh na Moravě a taktéž i vliv činnosti místní samosprávy na život ve městě.

V teoretické části jsou vymezeny pojmy a charakteristiky, které se vážou k tématu diplomové práce, především pojem obec, samospráva, volby, rozpočet, zájmová skupina, komunální volby, referendum a další.

Vlastní práce je pak studií jednotlivých ukazatelů souvisejících i majících vliv na rozvoj města, zejména demografických a socioekonomických, zaměřuje se na občanskou vybavenost i samotný společenský život ve městě. Část práce je zaměřená na strategické plánování, přehled plánovaných investic a spolupráci místních politických aktérů a zájmových skupin.

V závěru práce jsou shrnuté výsledky voleb z let 1994 – 2014 a rozebrány důvody vyhlášení místního referenda konaného v roce 2013.

Klíčová slova: Zábřeh, místní samospráva, rozvoj obce, rozpočet obce, občanská společnost, spolek, volební strana, komunální volby, referendum

Summary

The Thesis is a case study, monitoring the political aspects of management and development of the municipality, Zábřeh na Moravě. These are aspects such as the impact of local self-government to living in the municipality itself.

The theoretical sections define the concepts and characteristics in relation to the Thesis, for instance: the municipality, self-government, elections, budget, interest group, local elections, referendum etc.

The empirical sections then analyse individual indicators in relation to their effect on the development of the municipality, particularly the demographic and socioeconomic indicators, municipal services and social life in the municipality, also strategic planning, overview of planned investments and cooperation of local political players and interest group.

The closing section summarizes the results of the elections during the period 1994 – 2014 and analyzes the reasons of the local referendum held in 2013.

Keywords: Zábřeh, local self-government, municipality development, municipality budget, civic society, association, electoral party, local elections, referendum

Obsah:

1 ÚVOD.....	10
2 CÍL A METODIKA PRÁCE.....	11
2.1. CÍL PRÁCE.....	11
2.2. METODIKA PRÁCE.....	11
3 LITERÁRNÍ REŠERŽE.....	13
3.1. STÁTNÍ SPRÁVA, SAMOSPRÁVA A ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA.....	13
3.2. ZNAKY A CHARAKTERISTIKA OBCE.....	15
3.2.1. Funkce obce.....	15
3.2.2. Občané obce.....	16
3.3. PŮSOBNOST OBCÍ A JEJICH ČLENĚNÍ.....	17
3.3.1. Samostatná působnost.....	17
3.3.2. Přenesená působnost.....	18
3.4. ORGÁNY OBCÍ.....	19
3.4.1. Zastupitelstvo obce.....	19
3.4.2. Rada obce.....	20
3.4.3. Starosta a místostarosta obce.....	21
3.4.4. Obecní úřad a tajemník.....	22
3.4.5. Výbory a komise.....	22
3.5. ZÁJMOVÉ SKUPINY JEJICH VLIV NA ROZVOJ.....	23
3.5.1. Občanská společnost.....	24
3.6. FINANCOVÁNÍ OBCÍ.....	25
3.6.1. Rozpočet a rozpočtový proces.....	26
3.6.2. Hospodaření a majetek obce.....	27
3.7. ROZVOJ OBCE.....	27
3.7.1. Strategický plán.....	28
3.8. VOLBY, KOMUNÁLNÍ POLITIKA A POLITICKÝ PROCES.....	29
3.8.1. Funkce voleb.....	29
3.8.2. Komunální volby.....	30
3.8.3. Volební strana.....	31
3.8.4. Teorie koalic.....	31
3.8.5. Typologie koalic.....	32
3.8.6. Referendum.....	34
4 VLASTNÍ PRÁCE.....	35
4.1. CHARAKTERISTIKA MĚSTA ZÁBŘEH.....	35
4.1.1. Základní údaje.....	35
4.1.2. Založení a historie města.....	37
4.1.3. Významné stavební památky.....	39
4.1.4. Významní rodáci.....	40
4.2. DEMOGRAFIE A VYBRANÉ SOCIOEKONOMICKÉ UKAZATELE.....	41
4.2.1. Vývoj počtu obyvatel.....	42
4.2.2. Věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva.....	45
4.2.3. Nezaměstnanost a ekonomické aktivity obyvatel.....	48
4.2.4. Občanská vybavenost.....	51
4.2.5. Shrnutí a závěry.....	55
4.3. MAJETEK MĚSTA A FIRMY S MAJETKOVOU ÚČASTÍ MĚSTA.....	56
4.4. STRATEGICKÝ ROZVOJ MĚSTA.....	56
4.4.1. Hospodaření města a rozpočet.....	57
4.5. SPOLUPRÁCE S MÍSTNÍMI PODNIKATELI.....	60
4.6. ZÁJMOVÉ SKUPINY A MÍSTNÍ AKTÉŘI.....	60
4.7. VOLBY DO ZASTUPITELSTVA MĚSTA ZÁBŘEH.....	64
4.7.1. Volby do zastupitelstev obcí 18.11. - 19.11.1994.....	64

4.7.2. Volby do zastupitelstev obcí 13.11. - 14.11.1998.....	66
4.7.3. Volby do zastupitelstev obcí 1.11. - 2.11.2002.....	67
4.7.4. Volby do zastupitelstev obcí 20.10. – 21.10.2006.....	68
4.7.5. Volby do zastupitelstev obcí 15.10. – 16.10.2010.....	70
4.7.6. Volby do zastupitelstev obcí 10.10. – 11.10.2014.....	72
4.8. KAUZA WANEMI.....	75
4.9. MÍSTNÍ REFERENDUM V R. 2013.....	78
5 ZÁVĚR	80
6 SEZNAM POUŽITÉ LITARATURY A ZDROJŮ	83
7 SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH.....	87
8 PŘÍLOHY	88

1 ÚVOD

Po událostech v listopadu 1989 začal proces demokratizace českého společenského a hlavně politického systému. Komunální politika, jako politika nejbližší občanům, je realizována v prostředí místní samosprávy. Z pohledu občana komunální politika mnohem více ovlivňuje dění a každodenní život lidí v dané obci než politika státní. A obráceně, právě občané, žijící v dané obci, vytvářejí a silně ovlivňují tuto politiku.

Obzvláště v malých obcích je tento osobní vliv velmi znatelný. V těch nejmenších obcích se volební preference řídí převážně osobními vztahy mezi kandidáty a jejich voliči a taktéž znalostí prostředí. Proto mnohdy nejsou nutné ani volební programy a až tak nezáleží ani na politické příslušnosti kandidátů. Na této úrovni vzniká velký prostor pro vznik různých zájmových sdružení nebo spolků a tyto pak vstupují do komunální politiky jako protipól politickým stranám, nezřídka kdy mají převahu.

Ve větších obcích a malých městech je zastoupení parlamentních stran v komunálních volbách silnější a voliči taktéž pečlivěji zvažují jakého kandidáta volit a k jakému volebnímu programu se přiklonit.

Ve velkých městech se komunální volby podobají volbám parlamentním, včetně předvolebního klání o přízeň voličů, prezentace volebních programů až po zastoupení silných, ale i těch menších parlamentních stran.

V řeči čísel mají komunální volby větší volební účast než volby celorepublikové a to právě proto, že starosta a zastupitelstvo obce jsou právě ti, kteří po celé volební období budou ovlivňovat chod obce a realizovat projekty pro její rozvoj, vytvářet vhodné podmínky pro žití občanů, dostatečný prostor pro činnost spolků a vhodné klima pro podnikatelské subjekty.

Práce sleduje rozložení politických sil a volební preference občanů města Zábřeh na Moravě ve volbách od roku 1994 do roku 2014, jak tyto výsledky ovlivnily řízení a rozvoj města a vliv činnosti zastupitelstva na rozvoj města a podporu zájmových skupin.

2 CÍL A METODIKA PRÁCE

2.1. Cíl práce

Tématem diplomové práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí s důrazem na období po roce 1989. Výzkum byl zaměřen na vybranou obec Zábřeh ležící v Olomouckém kraji (okres Šumperk).

Toto město bylo vybráno z více důvodů. Od roku 2006 je ve městě stále nedořešený spor mezi městem a společností Wanemi o odprodeji pozemků pro výstavbu papírny a ekologické spalovny biomasy. V současnosti probíhající soudní spor o ušlý zisk je hrozbou pro budoucí rozvoj města. V návaznosti na tuto kauzu proběhly velmi dramatické volby do obecního zastupitelstva v roce 2010, důkazem toho bylo 17 kandidátních listin, složitá povolební vyjednávání a problematická volba starosty.

Cílem práce bylo v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce.

Šetření v rámci diplomové práce je zaměřeno pouze na jednu obec. Výsledky proto nelze zobecňovat. Je možné si však položit výzkumnou otázku, zda se budou zjištěné výsledky lišit od dosud publikovaných zjištění a shrnujících prací (např. Jüptner 2004). Tj. zda se mechanismy samosprávy města Zábřeh shodují či odlišují od mechanismů komunální politiky podobně velkých obcí.

2.2. Metodika práce

Na samosprávu (komunální politiku) můžeme pohlížet dvojitým způsobem, prvním přístupem je pohled shora, tzv. holistický, na komunální politiku pohlíží jako na nejnižší patro politiky. Druhý pohled spíše tvrdí, že politik je tolik, kolik je existuje obcí a výrazem tohoto je pak metoda jednotlivých případových studií. (Balík, 2008, str. 5)

Při vypracování práce byl využit přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Práce je

postavená jako případová studie. Ke sběru dat byly využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Mezi studované dokumenty patřily městská kronika, rozpočet obce, materiály společnosti Wanemi, data Českého statistického úřadu. Součástí terénního šetření bylo dotazování formou polostandardizovaných rozhovorů. Dotazování byli představitelé samosprávy. Otázky byly zaměřeny převážně na místní samosprávu, rozvoj města a spolupráci se zájmovými skupinami. Okruhy otázek a témat jsou uvedeny v příloze č. 1.

Dotazovací techniky a technika pozorování patří mezi tzv. invazivní techniky. Studium dokumentů je naopak jedna z technik neinvazivních. Výhodou je, že nikterak neobtěžuje respondenty, studium je nenápadné a výzkum respondenty neovlivňuje, jsou tedy oproštěny o jakýchkoliv reaktivních účinků. (Majerová, Majer, 2007, str. 180)

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

Lokální, či-li místní politika se odehrává v prostředí územní samosprávy, jak o tom píše Čmejrek a kol. (2010). V českých zemích její počátky spadají do období revoluce 1848, kdy se v rakouském císařství uvedl do pohybu proces změn v činnosti a struktuře veřejné správy. Ve venkovských obcích a některých poddaných městech byla před rokem 1848 role samosprávy velmi omezená. V první instanci ji vykonávaly orgány nestání (vrchnostenské úřady) a státními úřady byla realizována ve druhé, třetí a čtvrté instanci. Ve městech samosprávu reprezentovali konšelé tvořící městskou radu, ve venkovských obcích to byly rychtáři, kteří ovšem byli v závislém postavení vůči majitelům panství. Vrchnostenské úřady, představovány správními aparáty jednotlivých panství, zajišťovaly hospodářskou činnost velkostatku a v první instanci i soudní, policejní a správní agendu. Vesnické obce tak neměly samostatné funkce. Rok 1848 tak přinesl nejen zrušení poddanství, ale také vrchnostenské (patrimoniální) správy. (Čmejrek a kol., 2010, str. 19-20)

3.1. Státní správa, samospráva a územní samospráva

Hodnotíme-li veřejnou správu po obnovení samosprávného postavení obcí v roce 1990 a po vzniku krajů, pak je veřejná správa tvořená soustavou orgánů státní správy a územní samosprávy.

Státní správa je přímo či zprostředkovaně řízená ústřední vládou, která představuje nejvyšší orgán moci výkonné a politické se všeobecnou působností. Dalšími ústředními orgány se specializovanou působností jsou ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy¹. Podstatným rysem státní správy je jednotná úprava výkonu pro celé území státu daná zákonem, omezená autonomie rozhodování, vertikální hierarchická struktura a podřízenost nižších orgánů vyšším. Ustavování orgánů státní správy se děje zpravidla jmenováním. Na úrovni územní veřejné správy existuje v České republice smíšený model. Jak na úrovni obcí, tak i na úrovni krajů je státní správa a územní samospráva vykonávána v rámci jedné územně administrativní jednotky. V případě výkonu státní správy tak hovoříme o přenesené státní správě či přenesené působnosti. (Provazníková, 2009, str.24)

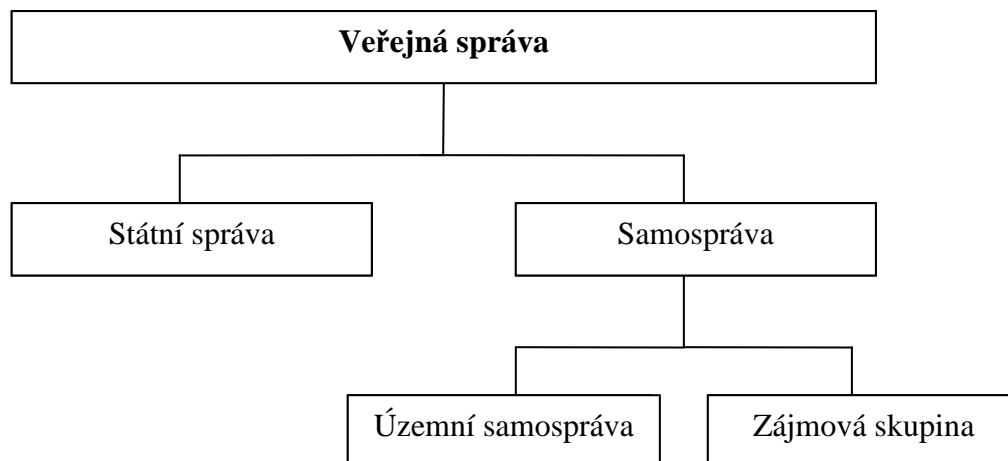
¹ Český statistický úřad, Český úřad zeměměřický a katastrální atd.

Územní státní správa v České republice je dvoustupňová. První stupeň tvoří obecní úřady, plnící řadu úkolů státní správy v rámci přenesené působnosti, druhý stupeň tvoří krajské úřady, které vznikly na základě ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků², jako nový prvek v soustavě územních orgánů na základě proběhlých voleb do krajských zastupitelstev v roce 2000. (Provazníková, 2009, str.24-25)

I z hlediska územní samosprávy existuje v České republice dvoustupňový systém. Prvním stupněm a tedy základní jednotkou územní samosprávy je podle Ústavy ČR obec. Druhým stupněm jsou dle ústavy vyšší územní správní celky, které nesou název kraj. Reálně vznikly 1.1.2001 a na území České republiky bylo vymezeno 14 vyšších územních samosprávných celků – krajů. (Provazníková, 2009, str.27)

Stát může existovat bez samosprávy, samospráva bez státu nikoliv. Vztah vlády a samosprávy bývá do určité míry konfliktní, neboť existence samosprávy omezuje vládní byrokracii, toto poslání je správné. Samospráva vede k pluralitě mocí a tím zabezpečuje větší svobodu jedince. (Koudelka, 2001, str.18-19)

Obrázek 3.1.: Schéma veřejné správy

Zdroj: Provazníková, 2009, str. 12, zpracování vlastní

² Zákon 347/1997 Sb.

3.2. Znaký a charakteristika obce

Obec je podle zákona 128/2000 Sb., o obcích charakterizovaná jako základní územní samosprávné společenství občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.

Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. (zákon 128/2000 Sb., o obcích)

Každá obec má svůj název, jeho změnu musí po jejím návrhu schválit Ministerstvo vnitra. Názvy mají také části obce, ale toto už je v plné kompetenci obce, stejně jako pojmenování ulic a dalších veřejných prostranství (parky, náměstí, tržiště apod.) (Balík, 2009, str. 64)

Obce mají právo na užívání vlastních symbolů, těmi hlavními jsou znak, vlajka a razítko (pečeť) a i samotné jméno obce. Nové znaky a vlajky uděluje obcím předseda Poslanecké sněmovny a to na jejich vlastní návrh. Zvláštní kategorií symbolů jsou ceny obce, které může obec udělit za významná vědecká, umělecká a jiná díla zhotovená ve vztahu k obci. Obec může rovněž udělovat pamětní listy. (Balík, 2009, str. 64)

3.2.1. Funkce obce

V České republice je situace v rozdělení funkcí obcí komplikovaná hlavně díky dvojí působnosti obcí – přirozené a přenesené. Následných sedm funkcí se zaměřuje na pravomoci z oblasti přirozené, samostatné působnosti:

- politické funkce – vyhlášení referenda, volba a ustanovování orgánů obcí, rozhodování o členství v dobrovolných svazcích obcí, vytváření partnerství s jinými obcemi, udělování čestného občanství a jiné;
- ekonomické funkce – sestavování rozpočtu a schvalování závěrečného účtu hospodaření, hospodaření s majetkem, zakládání a rušení právnických osob a jiné;
- sociální funkce – zakládání škol, sportovišť, zdravotnických zařízení, kulturních zařízení i např. zřizování hřbitovů;

- ekologické funkce – zajišťování čistoty obce, svoz a likvidace odpadů, čištění odpadních vod;
- bezpečnostní funkce – především pravomoc zřizovat obecní policii;
- infrastrukturní funkce – správa, údržba komunikací, jako silnice, chodníky, cyklostezky, též provozování vodovodů a kanalizace;
- prognostické funkce – schvalování Programu rozvoje obce, územního plánu, regulačního plánu, přijímání koncepčních dokumentů v oblasti ekonomického, sociálního, politického, právního a organizačního rozvoje v budoucnosti. (Balík, 2009, str. 30-31)

Pro plnění těchto funkcí mají obce několik nástrojů, od usnesení zastupitelstva či rady, přes uzavření smlouvy až po pravomoci v oblasti práva, které zahrnují vydávání obecně závazných vyhlášek v záležitostech samostatné působnosti a ukládání sankcí. (Balík, 2009, str. 31)

3.2.2. Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je v obci hlášená k trvalému pobytu. Občané obce mají po dosažení 18 let právo volit a být voleni v komunálních volbách, mohou hlasovat v místním referendu, vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva k návrhu obecního rozpočtu a závěrečného účtu, stejně tak nahlížet do usnesení a zápisů z jednání zastupitelstva, do usnesení rady, výborů a komisí. Mohou podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty, žádat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem. (Balík, 2009, str. 63)

Obec může udělovat čestné občanství jak svým občanům, tak občanům jiných obcí, cizincům a to i posmrtně. Čestní občané tak mají podle zákona právo vyjadřovat svá stanoviska na zasedání zastupitelstva. Obec jim dle Balíka (2009) může přiznat i další práva.

3.3. Působnost obcí a jejich členění

Při svém výkonu funkce musí obec vždy důsledně rozlišovat své dva druhy působnosti, samostatnou působnost (samosprávu) a přenesenou působnost (státní správu). Samostatná působnost představuje decentralizaci veřejné správy, u přenesené působnosti se jedná o dekoncentraci. (Provazníková, 2009, str. 28)

Dozor nad výkonem samostatné působnosti obcí je vykonáván v plném rozsahu Ministerstvem vnitra, dozor nad výkonem přenesené působnosti je svěřen výlučně krajským úřadům. Dozor nad zákonností a činností krajů a hl. města Prahy je svěřen taktéž Ministerstvu vnitra ČR. (Provazníková, 2009, str. 34)

3.3.1. Samostatná působnost

Samostatnou působnost obce zaručuje obci Ústava, státní orgány mohou zasahovat do činnosti obcí jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona a pouze způsobem stanovaným zákonem³. Její obsah je definován především v zákoně o obcích a dalšími zákony je doplňován. (Černohorský, 2002, str. 17-18).

Do samostatné působnosti obce patří náležitosti, které jsou v zájmu obce a jejich občanů, pokud nejsou zákonem svěřeny státu, krajům nebo orgánům obce v přenesené působnosti. Jejich výčet je dán zákonem, jak již bylo napsáno, a dále je to péče o komplexní územní rozvoj, zejména vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče, pro uspokojování potřeby ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku. (Balík, 2009, str. 65)

Do samostatné působnosti patří především tyto záležitosti:

- hospodaření obce, jako je hospodaření s financemi, nemovitým i movitým majetkem, poskytování a přijímání půjček;
- program rozvoje územního obvodu obce;
- ustanovování orgánů samosprávy a stanovení odměn členům zastupitelstva;

³ Čl. 101, odst. 4, Ústava ČR

- ukládání pokut za správní delikty v samostatné působnosti;
- zřizování a správa předškolních zařízení, základních škol, základních uměleckých škol a zařízení jim sloužících;
- stanovení místních poplatků atd.. (Balík, 2009, str.65-66)

3.3.2. Přenesená působnost

Přenesenou působnost obce, nebo-li státní správu, nevykonávají volené orgány⁴, ale obecní úřad, respektive zvláštní orgány obce⁵. Výčet záležitostí patřících do přenesené působnosti najdeme ve zvláštních zákonech a právních předpisech, jimiž se obce při vydávání nařízení řídí, v ostatních případech pak také usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními krajského úřadu učiněnými v rámci kontroly výkonu této přenesené působnosti. (Černohorský, 2002, str.18)

Podle míry přenesené působnosti můžeme rozlišit osm skupin obcí:

- všechny obce (též nazývané obce I. stupně přenesené působnosti);
- obce s matričním úřadem;
- obce se stavebním úřadem;
- obce s pověřeným obecním úřadem (též nazývané obce II. stupně přenesené působnosti, obec je současně i obcí s matričním a stavebním úřadem);
- obce s rozšířenou působností (též nazývané obce III. stupně přenesené působnosti, obec je současně obcí s pověřeným obecním úřadem);
- statutární města (s povinností pořizovat územní energetickou koncepci stejně jako je tomu u krajů);
- Brno se zvláštní přenesenou působností (zvláštní matrika a přestupky na úseku matriky občanů s trvalým pobytem mimo území ČR, musí stejně jako kraje vydávat programy snižování emisí);
- hlavní město Praha. (Balík, 2009, str. 24-25)

⁴ Zastupitelstvo a rada

⁵ Např. přestupkové a jiné komise

3.4. Orgány obcí

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Orgány měst jsou zastupitelstvo města, rada města, městský úřad a zvláštní orgány města. Tytéž orgány najdeme i u obcí, které jsou městysem.

Zvláštním typem obcí jsou statutární města, která mají možnost členit svá území na městské části nebo městské obvody s vlastními orgány samosprávy. Statutární město je samostatně spravováno zastupitelstvem města a dalšími orgány statutárního města, jako rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. (Čmejrek a kol., 2010, str. 38-39)

3.4.1. Zastupitelstvo obce

Základním orgánem obecní samosprávy je zastupitelstvo obce, o jehož složení rozhodují přímo občané v obecních volbách. (Čmejrek a kol., 2010, str. 38-39)

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích stanovuje počet členů zastupitelstva odvozený od počtu obyvatel obce.

Tabulka 3.1.: Počet členů zastupitelstva obce

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000	25 až 45 členů
nad 150 000	35 až 55 členů

Zdroj: zákon 128/2000 SB, o obcích, zpracování vlastní

Zastupitelstvu obce je mimo jiné vyhrazeno:

- schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet, program rozvoje obce;
- zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce, zřizovat a rušit příspěvkové organizace, organizační složky obce, obecní policii;
- vydávat obecně závazné vyhlášky;
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda;
- udělovat a odnímat čestné občanství obce;
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty, další členy rady obce a taktéž je odvolávat z funkce, zřizovat výbory, volit a odvolávat jejich předsedy atd.. (Čmejrek a kol., 2010, str. 40-41)

Zastupitel má svá práva, ale taktéž povinnosti. Mezi práva zastupitele patří právo iniciativy, interpelace a informace. Mezi zmíněné povinnosti patří aktivní účast a vyvarovat se střetu zájmů. (Balík, 2009, str. 68)

3.4.2. Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem v oblasti samostatné působnosti. Za svoji činnost je odpovědná zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti rozhoduje jen stanoví-li tak zákon. V obci, kde se rada nevolí, vykonává její pravomoci starosta. Výjimku tvoří pravomoci, jež zákon svěřuje zastupitelstvu obce⁶. Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové zvolení z řad zastupitelstva obce. Počet členů rady je vždy lichý, vždy 5 - 11 členů, a nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada se nevolí v obcích, které mají méně jak 15 členů zastupitelstva obce. (Čmejrek a kol., 2010, str. 43)

⁶ Zákon 128/2000 Sb., (§ 102, odst. 4)

Ve své působnosti rada obce převážně:

- připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva, zabezpečuje plnění jeho usnesení;
- zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu a provádí rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem;
- vydává nařízení obce;
- zřizuje a ruší komise, jmenuje a odvolává jejich předsedy a ostatní členy;
- rozhoduje v ostatních záležitostech samostatné působnosti obce, pokud je zákon nevyhraduje zastupitelstvu, nebo si je zastupitelstvo nevyhradilo a rozhoduje v ostatních záležitostech přenesené působnosti, pokud tak stanoví zákon. (Balík, 2009, str. 73-74)

3.4.3. Starosta a místostarosta obce

Starostu i jeho zástupce, místostarostu, volí ze svých řad zastupitelstvo a tomu se také zodpovídají. Podmínkou zvolení z řad zastupitelstva je, že volený musí být občanem České republiky. Starosta bývá nejviditelnějším orgánem obecního zřízení, jeho pravomoci však bývají omezené. Jeho nejsilnější kompetencí je pravomoc řídit zasedání zastupitelstva a rady. Místostarostů může zastupitelstvo zvolit více. (Balík, 2009, str. 75-76)

Pokud zastupitelstvo nestanoví jinak, starosta:

- jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu⁷, kde tajemník nepůsobí, zabezpečuje výkon přenesené působnosti;
- odpovídá za včasné přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok;
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů;
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce;
- pozastaví výkon usnesení rady obce, má-li za to, že je nesprávné;
- starosta s místostarostou podepisuje právní předpisy obce a jiné. (Čmejrek a kol., 2010, str. 45-46)

⁷ Se souhlasem ředitele krajského úřadu

3.4.4. Obecní úřad a tajemník

Obecní úřad tvoří starosta, který stojí v čele obecního úřadu, místostarosta, tajemník (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Funkce tajemníka se povinně zřizuje v obcích s pověřeným úřadem a v obcích s rozšířenou působností. Svoji činností je odpovědný starostovi obce, nesmí vykonávat funkce v politických stranách a politických hnutích. Tajemník obecního úřadu se zúčastňuje zasedání zastupitelstva obce a schůzí rady obce s hlasem poradním. (Čmejrek a kol., 2010, str. 47)

Obecní úřad:

- v samostatné působnosti plní úkoly uložené jemu zastupitelstvem nebo radou obce;
- pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti;
- vykonává státní správu v oblasti přenesené působnosti a jiné. (Balík, 2009, str. 77)

Písemnosti vyhotovené v samostatné působnosti obce se označují v záhlaví slovem obec, město či městys a jejich názvem, písemnosti vyhotovené v přenesené působnosti pak slovy Obecní úřad, Městský úřad, Úřad městyse⁸ a jejich názvem. (zákon 128/2000 Sb., o obcích)

3.4.5. Výbory a komise

Zastupitelstvo i rada mohou zřizovat své iniciativní a kontrolní orgány, zastupitelstvo může zřizovat výbory, rada komise, obráceně to možné není. Kde není rada, může komisi zřídit starosta. Zastupitelstvo má vždy povinnost zřídit kontrolní a finanční výbor a v obcích, kde podle posledního sčítání lidu žije alespoň 10% občanů hlásících se k jiné než české národnosti, povinně také výbor pro národnostní menšiny. V částech obce může, ale také nemusí, zastupitelstvo zřídit minimálně trojčlenný osadní výbor. (Balík, 2009, str. 78)

⁸ Zákon 128/2000 Sb., (§ 111, odst. 1 a 2)

Výbory pak plní tyto funkce:

- finanční výbor – provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce, plní další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce;
- kontrolní výbor – kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce (pokud je zřízena), kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory, plní další kontrolní úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce;
- osadní výbor – předkládá zastupitelstvu, radě a výborům návrhy týkající se rozpočtu obce a rozvoje části obce, vyjadřuje se k připomínkám a podnětům předkládaným občany obce orgánům obce, vyjadřuje se k návrhům předkládaným zastupitelstvu a radě k rozhodnutí, pokud se týká části obce. (Balík, 2009. str. 78-79)

Rada může zřídit komise jako svoje poradní a iniciativní orgány. Komise se usnází většinou hlasů všech svých členů, jejich počet stanoví rada. Komise musejí být nejméně tříčlenné, ale nemusí být lichý počet členů a jsou odpovědné radě. (Koudelka, 2001, str. 207)

3.5. Zájmové skupiny jejich vliv na rozvoj

Důležitou roli ve formulování a prosazování zájmů v demokracii sehrávají mimo politických stran i různé typy zájmových skupin. I když z pohledu politologů nelze přesně vymezit pojem zájmová skupina a vymezit její specifickou roli v demokratických politických systémech, existuje shoda v rozlišení dvou základních typů podle zprostředkování zájmů, které reprezentují:

- zájmové skupiny – reprezentují ekonomické zájmy, tedy zájmy určité vymezené sféry působnosti společnosti, jde například o skupiny orientované na obhajobu zájmů zaměstnavatelů, svobodných profesí (umělci, lékaři, architekti, právníci), zaměstnanců v různých dělnických profesích či zemědělství a podobně. Stávající zájmové skupiny, které působí hlavně v nejdůležitějších sektorech ekonomiky a výrazně se politicky angažovaly, se staly nepostradatelnými pro vládní politiku;

- nátlakové skupiny – reprezentují ideologické zájmy, zájmy všech členů společnosti, bývají sem často řazeny organizace, které se zaměřují na obhajobu lidských práv, na ochranu životního prostředí, hnutí proti rasismu a diskriminaci a podobně. Počet aktivních nátlakových skupin v současných politických systémech vzrůstá.

Pro oba typy je však společné, že se jedná o taková politická sdružení, která fungují na bázi občanské společnosti, ale odmítají převzít politickou odpovědnost. (Říchová, 2012, str. 115-120)

3.5.1. Občanská společnost

Pojem občanská společnost má mnoho významů. Jedním z pohledů je zejména aktivní angažování se občanů ve věcech obecných, to si lze například představit jako angažování se v politických stranách nebo třeba pravidelné využívání voličského práva. V jiném pohledu je občanská společnost synonymem pro hustou síť nejrůznějších občanských sdružení a spolků, fungujících všude tam, kde nedosáhne stát. Posledním vyhraněným názorem je ten, podle kterého by občanská sdružení měla převzít větší část rozhodovací pravomoci od státu či politických stran. Mluvíme o zavádění prvků přímé či participační demokracie, jako jsou referenda, účast na rozhodování, přístup k informacím, právo na zákonnou iniciativu a podobně. (Jandourek, 2008, str. 84)

Fungující občanská společnost je pro demokracii nezbytná. Má být spojnicí mezi jedincem a politickou společností. Skládá se z autonomních skupin a spolků, které strukturují a definují politickou identitu občanů a poskytují zprostředkující mechanismy, které je spojují s politickými institucemi. Živá občanská společnost je důležitá pro konsolidaci a udržení demokracie. (Bureš a kol., 2012, str. 469)

Na základě organizovanosti zájmů a vazeb mezi občanskou společností a státem můžeme rozlišit dva typy demokratického politického systému a to model pluralitní a nekorporativní demokracie. (Říchová, 2012, str. 130)

3.6. Financování obcí

Současná podoba financování obcí má své základy v roce 2000 a po částečné korekci v roce 2007 platí do dnes, jak o tom píše Balík (2009). Zásadní změnou od roku 2000 bylo zavedení určování jejich podstatné části podle počtu obyvatel. Příjmy obecních rozpočtů můžeme rozdělit do čtyř skupin:

- daňové – nejvýznamnější zdroj příjmů obcí, tvořeny jednak sdílenými daněmi⁹, o které se obec dělí s dalšími články rozpočtové soustavy a svěřenými daněmi¹⁰, jejichž celý daňový výnos připadá obci a patří sem třeba i správní poplatky;
- nedaňové – příjmy z vlastního podnikání obce, uživatelské poplatky, příjmy za pokuty a penále, příjmy z pronájmu majetku a jiné;
- dotace – mohou být krajské, státní i z nejrůznějších evropských fondů a jsou poskytovány neúčelově nebo účelově;
- kapitálové – vztahují se k financování investičních potřeb a zpravidla přesahují období jednoho rozpočtového roku, slouží ke kumulaci zdrojů na získávání dlouhodobých aktiv. Řadíme sem příjmy z prodeje majetku, příjmy z půjček a z emise vlastních obligací, kapitálové dotace z rozpočtové soustavy, ale třeba i přebytek z běžného rozpočtu. (Provazníková, 2009, str. 67-68)

Na druhé straně stojí výdaje obcí, dělí se do dvou skupin:

- běžné výdaje – výdaje na výkon veřejné správy, veřejný pořádek, péči o zdraví, vzdělání, bydlení, komunální služby, běžné dotace jiným rozpočtům a jiné;
- kapitálové výdaje – na investice, nákup obligací a akcií, splátky dřívějších půjček, krytí deficitu běžného rozpočtu a podobně. (Provazníková, 2009, str. 67-68)

Běžný rozpočet tak může být sestaven jako vyrovnaný či deficitní, kapitálový může být mimo tyto dvě varianty i přebytkový.

⁹ DPH, daň z příjmů fyzických a právnických osob ze závislé činnosti

¹⁰ Daň z nemovitostí, daň z příjmů právnických osob placená obcemi

3.6.1. Rozpočet a rozpočtový proces

Vazby mezi jednotlivými rozpočty tvoří poskytované dotace. Mohou to být dotace neúčelové, které je možné použít libovolně nebo dotace účelové, které lze použít jen k financování daného účelu a obvykle za daných podmínek. Dále také podléhají vyúčtování po ukončení rozpočtového roku. (Černohorský, 2002, str. 34).

Územní rozpočet je vytvářen, používán a rozdělován s využitím nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování, tento způsob je typický pro všechny veřejné rozpočty. Rozpočet i celý rozpočtový proces lze chápat jako nástroj zabezpečení a financování obecní politiky, který dává do souladu plánované příjmy a výdaje obce. Další funkcí rozpočtu je jeho úloha finančního plánu, který by měl zajistit solventnost obce a to tak, že připustí pouze ty výdaje obce, které jsou kryty očekávanými příjmy, existujícími rezervami nebo půjčkami, které lze získat a splatit, právě v tomto ohledu lze hovořit o rozpočtovém omezení. (Provazníková, 2009, str. 57-58)

Pod pojmem rozpočtový proces rozumíme soubor činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření územního samosprávného celku v daném rozpočtovém období¹¹.

Jednotlivé fáze rozpočtového procesu:

- analýza minulosti a sestavení priorit na následující rozpočtové období;
- sestavení návrhu rozpočtu;
- projednání a schválení;
- kontrola plnění rozpočtu;
- sestavení závěrečného účtu;
- následná kontrola;
- aktualizace programu rozvoje a rozpočtového výhledu. (Provazníková, 2009, str. 70)

Od roku 2001 jsou obce a kraje povinny sestavovat rozpočtový výhled, který slouží pro střednědobé finanční plánování, zpravidla na 1,5 – 2 roky, umožňuje zkvalitnění řízení

¹¹ V České republice se jedná o jeden kalendářní rok

hospodaření a poskytuje komplexní pohled na výsledek hospodaření a finanční situaci územního celku. (Provazníková, 2009, str. 77)

3.6.2. Hospodaření a majetek obce

Vlastnictví majetku je podle Provazníkové (2009), důležitým předpokladem existence územní samosprávy, je základem pro ekonomický a sociální rozvoj území, předpokladem rozvoje veřejného sektoru i podnikatelské činnosti, zdrojem příjmů a předpokladem pro získání úvěrů.

Majetek můžeme dělit na hmotný movitý¹², hmotný nemovitý¹³, nehmotný¹⁴, majetková práva a finanční investice. Územní samosprávy mohou majetek nakupovat, prodávat nebo pronajímat, darovat, zapůjčovat, mohou ho také za určitých podmínek zastavit a ručit jím a také ho vkládat do společných podniků se soukromým sektorem. Obce a kraje by měly ze zákona o majetek pečovat, usilovat o jeho zachování a rozvoj, chránit ho před zničením, odcizením nebo zneužitím. Musí vést evidenci majetku (ke kontrole slouží inventarizace majetku) a nakládání s ním je v kompetenci zastupitelstva obce nebo kraje. (Provazníková, 2009, str. 238-239)

3.7. Rozvoj obce

Rozvoj obce je proces, jehož výsledkem jsou změny v životě obyvatel a to myšleno změny k lepšímu. Proto by rozvoj obce neměl být chápán pouze jako populační či územní růst, ale hlavně by mělo být dosaženo kvalitativních změn v životě obyvatel dané obce. Proto je potřeba hledat a stanovit nejlepší cestu k dosažení těchto cílů a k tomu slouží strategický plán. (Černohorský, 2002, str. 60).

Plánování rozvoje obcí se může uskutečnit různými způsoby, vždy je ale klíčovou součástí dialog s občany, podnikateli, jejich zástupci a také dialog napříč veřejnou správou. Tyto skupiny jsou navzájem propojeny a zejména uskutečňování rozvojových aktivit je založeno na interakci mezi nimi. Občané tvoří územní společenství obce a mohou se nechávat volit

¹² Stroje a zařízení

¹³ Půda, lesy, budovy

¹⁴ Práva duševního vlastnictví, ochranné známky

do zastupitelstev obcí, územní samospráva vytváří zázemí pro rozvoj zvolených rozvojových aktivit a podnikatelé vytváří pracovní místa a rozvíjí ekonomické aktivity. Konkrétními cíli zapojení podnikatelů do rozvojových aktivit území jsou sladění rozvojových představ, předcházení problémům a střetům a taktéž vybudování partnerství a struktur pro řešení různých situací. (Bínek a kol., 2011, str. 40-41)

Rozvinutí principu partnerství, které spočívá ve spolupráci různých subjektů v území, umožňují místní akční skupiny (MAS). Může se jednat o subjekty jak z veřejného, tak soukromého sektoru, například obce, svazky obcí, podnikatele, nestátní neziskové organizace a neorganizované občany. (Bínek a kol., 2011, str. 59)

3.7.1. Strategický plán

Celý proces plánování lze, podle Černoorského (2002), rozdělit do čtyř fází:

Analytická část spočívá ve shromáždění podkladů, jako již zpracovaných studií, územních plánů a ostatních prací o řešeném území, dále pak ve zpracování popisu území a ve zpracování SWOT¹⁵ analýzy. Jejím hlavním cílem je utřídit poznatky podle jejich významu pro rozvoj daného území a nalezení oblastí s nejvíce rozpory, jejichž odstranění slibuje co možná nejlepší zlepšení při vynaložení co nejmenšího množství prostředků. (Černoorský, 2002, str. 62)

Strategická část spočívá ve stanovení cílů, určení strategií a návrhu opatření, která spočívají v soustavě nástrojů, které vytvářejí podmínky pro dosažení postupných a následně i hlavních cílů. (Černoorský, 2002, str. 62)

Realizační část představuje praktické naplnění vlastního plánu, uskutečňování jednotlivých projektů. Pro její úspěšný průběh je potřeba zajistit základní organizační přístupy a stanovit odpovědné osoby a instituce. (Černoorský, 2002, str. 63)

Monitorovací a hodnotící část je zpětnou vazbou celého procesu, která začíná již v průběhu strategické části a na základě výsledků hodnocení se operativně upravuje realizace jednotlivých projektů i celá soustava opatření. (Černoorský, 2002, str. 63)

¹⁵ SWOT analýza je stanovení silných (S) a slabých (W) stránek řešeného území, tzv. vnitřních faktorů, které lze účinně ovlivňovat působením vnitřních aktérů, jako např. samospráva, podnikatelé, spolky a příležitosti (O) a hrozeb (T), které považujeme za vnější faktory, tyto nelze přímo ovlivňovat působením místních aktérů

3.8. Volby, komunální politika a politický proces

Svobodné a pravidelně pořádané volby patří k základním pilířům zastupitelské demokracie. Poskytují občanům možnost výběru mezi politickými alternativami a kandidáty, umožňují ustavit legitimní politické s právní orgány. (Čmejrek a kol., 2010, str. 51)

Výzkum politického života ve venkovském prostoru je velmi náročný, protože „politická mapa“ českého venkova je velmi členitá a je tedy náročný na získání relevantních informací o politických subjektech, které působí na lokální úrovni. Charakter a dynamiku společenských změn a transformačních procesů a taktéž soubor vztahů mezi různými politickými subjekty lze nazvat politickým procesem. (Čmejrek a kol., 2004, str. 145)

3.8.1. Funkce voleb

Hlavním úkolem voleb je zjistit aktuální rozložení politických sil v daném politickém prostoru a zajistit jim odpovídající reprezentaci. Od volebních výsledků se pak odvíjejí další kroky, jako rozdělení mandátů, vytvoření většiny a exekutivy, zformování opozice. Spolu s tím volby umožňují zjistit aktuální priority a požadavky společnosti. (Čmejrek a kol., 2010, str. 51)

Dalšími funkcemi demokratických voleb jsou poskytnutí legitimacy, kdy voliči legitimizují celý politický systém svojí podporou zvolené politické reprezentace a umožnění participace občanů na politickém životě společnosti, spočívající ve vyjádření preferencí mezi odlišnými politickými programy a tím i posílení politické komunikace mezi politickou elitou a veřejným míněním. (Čmejrek a kol., 2004, str. 88)

Analýza voleb, zejména místních volebních výsledků, bývá velmi často nejobsáhlejší částí komunitních studií lokálních a regionálních politických systémů. Účast občanů u voleb je jednou z nejdůležitějších forem participace na politickém dění, v praxi nejčastěji jedinou, jak ve své studii uvádí Václav Bubeníček (2005). Proto lze výsledky voleb, včetně volební účasti, považovat za nejvýznamnější indikátor rozložení politických názorů v dané společnosti. (Bubeníček a kol., 2005, str. 9).

Hlavním cílem analýzy voleb by měla být interpretace volebních výsledků v kontextu politických, sociálních, demografických a historických podmínek v dané oblasti či regionu. (Bubeníček a kol., 2005, str. 9)

Volby můžeme v zásadě rozdělit do dvou rovin:

- volby do zastupitelských orgánů vyšších rovin, kam patří volby do Poslanecké sněmovny, Senátu a do Evropského parlamentu;
- volby do regionálních zastupitelských orgánů, kam patří volby do krajských a obecních zastupitelstev. (Bubeníček a kol., 2005, str. 9)

3.8.2. Komunální volby

Komunální politické systémy představují nejnižší stupeň politického rozhodovacího procesu. (Bubeníček a kol., 2005, str. 11). Osobní vztahy, schopnosti a povaha jednotlivých kandidátů mohou v komunální politice sehrát výraznou roli. Určitým faktorem je velikost obce i velikost zastupitelstva. (Jüptner, 2004. str. 81)

Volby do zastupitelstev obcí, jejich organizací, podmínky výkonu volebního práva i rozsah soudního přezkumu upravuje v České republice zákon¹⁶. Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté a volby se konají na základě všeobecného, rovného a přímého práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Aktivní volební právo, tj. právo volit a být volen do zastupitelstva obce, má občan obce, který je v obci přihlášen trvalému pobytu, je státním občanem České republiky a dovršil 18. rok věku. Volební právo mají též občané jiných států, pokud mají v obci hlášen trvalý pobyt, dosáhli 18 let a jimž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. Podobně je to i u pasivního volebního práva, neboť členem zastupitelstva obce může být zvolen v zásadě každý volič. (Čmejrek a kol., 2010, str. 59-60)

¹⁶ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách

3.8.3. Volební strana

Stranický subsystém komunálního politického systému je kromě zásadního vlivu místního systému politické participace ovlivňován i podobou celostátního systému politických stran. Mnohdy mohou vyvstat pochyby, zda se na komunální úrovni vůbec ještě jedná o systém politických stran nebo spíše o soustavu stran. Hlavním argumentem tak bývá nedostatečná organizační rozvinutost stran na místní úrovni či nedostatečná loajalita jejich představitelů. (Fiala, Strmiska, 2005, str. 170-171)

- v nejmenších obcích s počtem obyvatel do 1 700 mají politické strany zanedbatelný počet členů, nezřídka zde kandidují jen nezávislí kandidáti či jejich sdružení; (Jüptner, 2004, str. 83-84)
- v obcích menších středních velikostí, jejichž počet obyvatel se pohybuje v rozmezí 1701 – 9000, dochází k lámání poměru mezi politickými stranami a nezávislymi kandidáty, ale kandidáti politických stran bývají převážně bezpartijní; (Jüptner, 2004, str. 87)
- ve větších středních obcích s 9001 – 45 000 obyvateli se zpravidla nezávislá sdružení nevyskytují, hlavně vůči obtížným podmínkám kandidatury. Jejich výskyt může být způsoben spíše volební strategií. Nejčastějším modelem politických systémů v obcích této velikosti bývá „polosoutěživý systém“ charakterizovaný obsazováním exekutivních postů podle výsledků voleb a menší míra soutěživosti v období mezi volbami; (Jüptner, 2004, str. 92-93)
- pro největší obce se 45 000 a více obyvateli je již typická absence nezávislých kandidátů a jejich sdružení, jednoznačně zde dominují politické strany. (Jüptner, 2004, str. 95-96)

3.8.4. Teorie koalic

Teorie koalic vychází z předpokladu racionalizace cílů politických aktérů. Za cíl je podle evropské tradice považováno prosazení politického programu, na rozdíl od tradice americké, kde je za cíl považován zisk exekutivního postu. (Jüptner, 2004, str. 80)

Pro politickou sílu není samotný fakt zastoupení v zastupitelstvu dostačující, tedy za předpokladu, že nedisponuje nadpoloviční většinou hlasů. Pro získání nadpoloviční většiny mandátů potřebné k vládnutí je proto nutné uzavírat spojení – koalice – minimálně dvou stran. A právě způsob uzavírání, jeho logika, taktiky, motivy a preference stojí v centru politické vědy. (Balík, 2009, str. 187)

3.8.5. Typologie koalic

Americká škola výzkumu koalic definuje dvě základní třídy koalic a to minimální vítěznou a nadměrnou koalici. Minimální vítězná koalice pak může mít dvě podoby – nejmenší počet členů a nejmenší počet mandátů. Obě hlavní třídy koalic lze pak propojit s jejich různými typy. Pouze ke třídě minimální vítězné koalice lze přiřadit typ minimální vítězné ideově propojené a minimální vítězné ideově nepropojené. Pouze ke třídě nadměrné koalice lze přiřadit typy koalic nadměrně ideově propojené, nadměrně ideově nepropojené, široké a všestranné. K oběma třídám je možné přiřadit pouze jeden typ koalice a to koalici velkou. (Balík, 2008, str. 109)

- minimální vítězná ideově propojená koalice má právě tolik subjektů, případně mandátů, kolik je zapotřebí k většině a její členové mají k sobě ideově blízko, tento typ je z pohledu teorie racionální volby tím nejlogičtějším řešením povolební situace; (Balík, 2009, str. 190)
- minimální vítězná ideově nepropojená koalice je poměrně zvláštním typem koalice, založené na nejmenším možném počtu ideově nepropojených subjektů z opačných částí politického spektra, vzniká převážně v situacích, kdy vítěz není schopen utvořit minimální ideově propojenou koalici, neboť není s kým. Raději volí menší ideově vzdálenou stranu než by se spojil s reprezentantem druhého hlavního pólu ve velké koalici; (Balík, 2009, str. 191)
- velká koalice je chápána jako situace, kdy v exekutivě spolupracují dva dominantní, ideově protikladní aktéři. Podmínkou je, aby v opozici zůstali alespoň dva relevantní protivníci, kteří jsou ideově nesourodí; (Balík, 2009, str. 191-192)

- nadměrná ideově propojená koalice je spojení ideově příbuzných participujících subjektů, podmínkou je alespoň jeden nadbytečný člen, nejsou v ní zastoupeny protikladné ideové póly. Často vznikají v systémech, kde je pro jakékoliv rozhodnutí požadována nadpoloviční většina všech zákonodárců, kde opozice vystupuje jednotně a kde by minimální vítězná koalice či jednobarevná vláda měly jen nejtěsnější většinu; (Balík, 2009, str. 192-193)
- nadměrná ideově nepropojená koalice je velmi zřídkým typem uspořádání. Podobá se koalici předchozí, tvoří ji však ideově vzdálení členové. Nemusí zde figurovat nadbytečný člen, ale podmínkou je působení více politických subjektů v opozici, přičemž alespoň jeden z nich se musí nacházet ideově mezi dvěma členy koalice; (Balík, 2009, str. 194)
- široká koalice, jinak řečeno koalice duhová, spojuje téměř všechny relevantní politické síly. Motivem vzniku je snaha o zapojení co největšího množství subjektů do společné zodpovědnosti. Mimo koalici obvykle zůstává jeden relevantní politický partner či proud a je jen rozdíl v tom, zda je spojení uzavřeno proti tomuto jedinému subjektu či pouze bez něj; (Balík, 2009, str. 194-195)
- všestranná koalice je označením situace, kdy se na formování exekutivy podílejí všechny relevantní politické síly, žádná veřejně nedeklaruje svoji distanci. (Balík, 2009, str. 195)

Podle Petra Jüptnera se za nejracionálnější považuje koalice minimální vítězná, která zabezpečuje většinu v legislativě. (Jüptner, 2004, str. 80)

3.8.6. Referendum

Místní referendum je v současnosti jediným nástrojem přímé demokracie v České republice, tak jak uvádí Balík (2009), který je trvale upraven zákonem¹⁷.

Občané mohou v místním referendu rozhodovat o všech otázkách samostatné působnosti obce s výjimkou rozpočtu, místních poplatků, ustanovování do volených funkcí, věcí podléhajícím správnímu řádu a věcí, o nichž se referendum konalo v posledních 24 měsících. (Balík, 2009, str. 80)

Referendum může vyhlásit přímo zastupitelstvo ze své vůle nebo, pokud návrh na vypsání referenda podá petice podepsaná příslušným počtem občanů, jej musí zastupitelstvo vyhlásit. V obci do 3 000 obyvatel to je 30%, s 3 001 – 20 000 obyvateli 20%, s 20 001 – 200 000 obyvateli 10% a nad 200 000 obyvatel 6% oprávněných voličů. Současně platí, že referendum je platné pokud se jej zúčastní alespoň 50 % oprávněných voličů, rozhodnutí je pak přijato v případě, že s ním souhlasí alespoň 50 % zúčastněných. Výjimkou jsou pouze referenda o oddělení části obce, slučování či připojení obce, kde je k platnosti nutný souhlas nadpoloviční většiny oprávněných občanů, bez ohledu na účast. (Balík, 2009, str. 80-81)

Výsledek referenda je pro zastupitelstvo závazný. Pokud jej neprovede, je splněná nutná podmínka pro rozpuštění zastupitelstva, jak uvádí Balík (2009).

¹⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu

4 VLASTNÍ PRÁCE

Motto: „Poznávání historie místa vlastního bytí je projevem kulturnosti a moudrosti každého člověka a společnosti, v níž žije.“

4.1. Charakteristika města Zábřeh

Město Zábřeh leží v Olomouckém kraji, v nadmořské výšce 285 n.m., jihozápadně od města Šumperk, v předhůří Jeseníků, pod kopci Zábřežské vrchoviny, tvoří rozhraní severní a střední Moravy a je bránou z Moravy do východních Čech. Městem protéká řeka Moravská Sázava. První zmínka o městě pochází z doby někdy kolem roku 1289.

4.1.1. Základní údaje

Město tvoří 5 katastrálních území. Rozloha města je 3 458 ha, ve městě samotném žije cca 13 800 obyvatel, se spádovými oblastmi cca 33 500 obyvatel. K městu náleží místní části Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov. Pod správní obvod Zábřeh spadá celkem 28 obcí. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.1.: Zařazení města podle územních jednotek

Územní jednotka	Vymezení území
NUTS 1	Česká republika
NUTS 2 (oblast)	Střední Morava
NUTS 3 (kraj)	Olomoucký kraj
LAU 1 (okres)	Šumperk
LAU 2 (obec)	Zábřeh

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Obrázek 4.1.: Správní obvod Zábřeh

Zdroj: <http://www.czso.cz>

Obrázek 4.2.: Symboly města

Znak města Zábřeh

Zdroj: www.zabreh.cz

Prapor města Zábřeh

Zdroj: www.zabreh.cz

Logo města Zábřeh

Zdroj: www.zabreh.cz

4.1.2 Založení a historie města

U většiny sídel v českých zemích není přesně známý rok založení a stejně tak je to i u Zábřehu. Předpokládá se, že jako město byl založen před rokem 1289, přibližně v sedmdesátých letech 13. století. V listině z roku 1289 se poprvé uvádí i zmínka o zábřežském hradu. Zábřehem tehdy disponoval český král Václav II.

V období husitských válek spravovali panství bratři z Kravař a později synové Petra II. z Kravař. Ti následně prodali zábřežské panství Janu staršímu Tunklovi z Brníčka.

Tunklové se zaměřovali na zakládání rybníků, což ale ve finále vedlo trvalému nedostatku peněz, zadlužení a konci vlastnictví panství, které Tunklové drželi do roku 1510. Zadlužené panství tehdy připadlo bohatému rytíři Mikuláši mladšímu Trčkovi z Lípy a ten je následně směnil s Ladislavem z Boskovic. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

Za vlády Boskoviců došlo k přestavbě středověkého zábřežského hradu na pohodlné zámecké sídlo. Po smrti Jana z Boskovic v roce 1589 přešel majetek na tehdy desetiletého Ladislava Velen z rodu Žerotínů. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

Za vlády Ladislava Veleny byl přepsán boskovický urbář, na jehož základě si můžeme udělat představu o stavebním rozvoji města, o jeho lidnatosti, sociálním rozvrstvení i povinnostech k vrchnosti. Na předměstích i ve městě samém tehdy existovalo 166 domů a chalup, počet obyvatel se odhadoval na 900 – 1 100. Obyvatelé města se převážně živilí řemeslem a obchodem, sousední Krumpach¹⁸ si uchoval typický vesnický ráz díky zemědělství. V Krumpachu žilo zhruba 350 obyvatel v 56-ti usedlostech. Při stavovském povstání se Ladislav Velen přiklonil na stranu protihabsburských vzbouřenců a po porážce povstání v roce 1620 odchází do emigrace. Konfiskované statky získává prohabsbursky orientovaný Karel z Lichtenštejna. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

V rukách Lichtenštejnů zůstává zábřežské panství více než 200 let, tedy až do zániku vrchnostenského zřízení. Zřejmě nejtěžší chvíle zažívali Zábřežští v období třicetileté války, kdy na severní Moravu doputovali Švédové. Po stránce stavebního i demografického vývoje město za vlády Lichtenštejnů spíše stagnovalo, teprve na konci 18. století začal ve městě i jeho přilehlém okolí výraznější stavební ruch.

Rozhodujícím způsobem byl další rozvoj města ovlivněn až v období kolem revolučního roku 1848. Podle zákona z roku 1849 byla zavedena obecní samospráva, následně byl

¹⁸ V současnosti je Krumpach nadále součástí města, kromě původní usedlostí zde bylo vystavěno panelové sídliště

volen výbor a z jeho řad pak představenstvo v čele se starostou. Státní úřady v té době reprezentovalo zejména okresní hejtmánství, okresní soud a berní úřad. Zábřežský politický okres zahrnoval tři soudní okresy – Zábřeh, Mohelnici a Šilperk¹⁹ a tento model zůstal zachován až do roku 1938. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

V roce 1845 se Zábřeh stává důležitou železniční stanicí a to nejen díky dokončení stavby železnice z Olomouce do České Třebové, ale také díky dokončení odbočky do Šumperka a Sobotína. Toto železniční spojení a zrušení cechů položilo základ pro vznik prvních továren, jejich větší rozvoj nastává až po elektrifikaci města v roce 1913.

Ve veřejném životě dochází k rozmachu v roce 1867, kdy byl vydán zákon o společném právu. Do dění se začlenila i řada německých spolků, nejvýrazněji spolek školský²⁰, tělocvičný²¹ a skupina Svazu Němců severní Moravy²². Prvním českým spolkem byla Občanská beseda, z těch významnějších dále Matice školská, Odbor Národní jednoty pro východní Moravu a především spolek Metoděj v Krumpachu a Tělocvičná jednota Sokol. Obzvláště v oblasti školství se nejvýrazněji projevovaly národnostní spory mezi německým a českým obyvatelstvem. První světová válka zasáhla nejen oblast školství, ale hlavně rozvíjející se hospodářský a společenský život města. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

V roce 1918 byl na velké národní manifestaci²³ vyhlášen konec války a vznik samostatného státu. Věcí veřejných se ujímá Národní výbor, německá samospráva byla nahrazena až v polovině listopadu 1918. Prvním českým starostou města se stává JUDr. Richard Indra. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

Češi v té době měli ve městě dvoutřetinovou většinu a to i díky připojení převážně českého Krumpachu v roce 1919.

K závažné změně došlo u lichtenštejnského velkostatku v rámci poválečné pozemkové reformy. Byla zabrána zejména zemědělská půda²⁴ a ta byla následně přidělena drobným nabyvatelům a zbytkovým statkům.

Po období konjunktury přišla hospodářsky, sociálně, ale i politicky těžká třicátá léta, která pro Zábřeh znamenala manifestace dělníků a nezaměstnaných, ale i postupnou diferenciaci politického života ve městě. Důkazem toho byly volby do Parlamentu konané v roce 1935,

¹⁹ Dnešní město Štítý

²⁰ Schulverein

²¹ Turnverein

²² Bund der Deutschen Nordmährens

²³ 29. října 1918

²⁴ Lichtenštejnský velkostatek obhospodařoval více jak 7 000 ha převážně lesnické půdy, díky průtahům reformy zůstalo na konec 3500 ha původním vlastníkům

kde sice mezi českými obyvateli získala nejvíce, do té doby nejsilnější strana, Lidová strana, ale početně ji hlasy předstihla Sudetoněmecká strana. Napětí mezi Čechy a Němci tak přibývalo. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

Po Mnichovském diktátu byl Zábřeh zařazen do tzv. 5. okupačního pásma. Český život byl sice zcela ochromen, ale okupace na druhou stranu sdružila všechny zábřežské Čechy, bez rozdílu politického a náboženského přesvědčení, v nenávislný postoj proti okupantům a dala tak v roce 1941 vzniknout Národnímu sdružení československých vlastenců.

Po osvobození došlo v Zábřehu k výrazné změně ve struktuře obyvatel, spojené s odsunem německého obyvatelstva a díky konfiskaci a znárodnění taktéž ke změně majetkové držby průmyslových podniků, obchodů a půdy.

V roce 1949 dochází k první důležité územně správní změně, kdy se okres Zábřeh stává součástí Olomouckého kraje a připojuje k sobě do té doby tři samostatné obce²⁵. K závažnější územní úpravě dochází až v roce 1960, kdy Zábřeh pozbývá statut okresního města a s většinou obcí se připojuje k nově konstituovanému okresu Šumperk. Od roku 1976 postupně dochází k připojování menších okolních obcí, aby se některé²⁶ po roce 1990 opět od města oddělily.

Po roce 1989 se také mění hospodářsko-majetková struktura města, vzniká řada nových živností a menších podniků a velkoobchod s maloobchodem téměř beze zbytku ovládá soukromý sektor. Po tomto roce taktéž ve městě obnovují svoji činnost různé organizace a spolky, např. Metoděj, Sokol, Junák. Rychle se oživuje a rozšiřuje činnost církví a katolické Charity. V politickém životě se postupně stále více uplatňují nezávislí kandidáti, což se výrazně projevuje v komunálních volbách konaných v roce 2002. (Město Zábřeh, 2004, s.136-138)

4.1.3. Významné stavební památky

Mezi významné stavební památky patří kostel sv. Bartoloměje, jehož předchůdce mohl být postaven v souvislosti s rozvojem města někdy v druhé polovině 14. století a kostel sv. Barbory, který byl postaven z iniciativy faráře Ambrože v roce 1772. Z větší části se

²⁵ Ráječek, Rudolfov, Skalička

²⁶ Nemile, Lupěné, Drozdov

zachoval i zábřežský hrad ze 13. století, který se v 15. století stal významným správním centrem a sídlem rodu Tunklů z Brníčka. (Město Zábřeh, 2004, s.138-139)

V 16. století vznikl přestavbou a spojením dvou středověkých hloubkových domů dům Pod Podloubím. Jednalo se o parádní síňový dům s černou kuchyní. Průčelí domu bylo zdobeno rytým diamantováním. V 18. století bylo k domu vystavěno patro. (Město Zábřeh, 2004, s.138-139)

Horní náměstí zdobí drobná sochařská díla. Jedním je mariánský morový sloup, který vznikl v roce 1713 podle návrhu Václava Rendra z Olomouce. Podstavec sloupu je zdoben reliéfy Zvěstování, Nejsvětější Trojice a diamantovými motivy. Sloupu vévodí socha Panny Marie stojící na půlměsíci. Druhým sochařským dílem je kamenná kašna, která vznikla v nejposlednější fázi barokního období. Kašnu zdobí socha mýtické ženské postavy, jež lije vodu ze sudové nádoby. Za zmínku stojí objekt bývalé radnice, vystavěný v první polovině 15. století jako panský dům. (Město Zábřeh, 2004, s.138-139)

4.1.4. Významní rodáci

Výčet zábřežských rodáků nelze začít nikým jiným než Janem Eskymo Welzlem²⁷. Jan Velcl se narodil v roce 1868 v Zábřehu. Navštěvoval utrakvistickou obecnou školu²⁸ a pak nastoupil do učení na zámečníka do nedaleké obce Zvole. Po vyučení krátce pracoval ve strojírenském podniku E. Ledara. Když mu bylo 16 let, odešel do světa na zkušenou. Pěšky prošel celý Balkán a po absolvování vojenské služby u pevnostního dělostřelectva v Brně odjíždí ho Hamburku a pracuje jako topič na zámořském parníku. Po této zkušenosti se dostává i na stavbu transsibiřské magistrály a zde se rozhoduje, že pěšky projde Sibiří až k Severnímu ledovému oceánu. Nechává se dopravit na jeden z Novosibiřských ostrovů. Tu loví medvědy a časem si získává respekt jako řemeslník a obchodník s kožešinami. Po zaledněné Arktidě rozváží se smečkou eskymáckých psů poštu a zboží. Několikrát za dobu pobytu přeplouvá na Aljašku, poznává zlatonosný Yukon, projíždí peřeje White Horse a Five Fingers. Na Novosibiřských ostrovech byl zvolen náčelníkem a nejvyšším soudcem. Jeho jméno bylo známé po celém Severu, jak mezi polárníky, tak mezi Eskymáky. V roce 1928 se vrací do rodného Zábřehu se svými

²⁷ Jedná se o pseudonym, vlastním jménem Jan Velcl

²⁸ Stoupenci utrakvismu byli považováni za plnohodnotnou součást katolické církve

přednáškami o Zlatém Severu projíždí okolní města a vesnice. Z jeho vyprávění vznikají knihy, které ho učinily nesmrtelným. Ale touha po ledových pláních jej přiměla vydat se zpět na Sever. Proč ale nikdy na místo nedojel se už asi nikdo nedozví. Zemřel jako osmdesátiletý v kanadském Dawson City, městě na kanadsko-americké hranici.

JUDr. František Indra – sice se nenarodil v Zábřehu, ale v blízké Zvoli, do českého národního života na Zábřežsku zasáhl výrazně. Byl zvolený předsedou prvního českého spolku v Zábřehu, Občanské besedy, a v roce 1885 i ředitelem Občanské záložny. Tento peněžní ústav měl za cíl podporovat české národní snahy. Záložna podpořila nejen vznik několika českých škol, ale i první české školky a pokryla i část nákladů na stavbu gymnázia. I nadále provozoval svoji advokátní kancelář, kterou následně předal synovi.

Richard Indra – už zábřežský rodák, nejen že převzal advokátní praxi po otci, ale stal se také vůdcem české menšiny. Inicioval vznik Školského spolku severomoravského, dlouhá léta působil jako jednatel a předseda místního odboru Národní jednoty a starosta zábřežského Sokola. Jeho nemalou zásluhou došlo k založení místních českých novin, Moravského severu, kam také často přispíval. (Město Zábřeh, 2004, s.124- 130)

Za další rodáky je nutné zmínit Františka Neubauera, hudebníka, dirigenta, zakladatele i sbormistra Pěveckého sboru severomoravských učitelů, Lídu Novotnou, filmovou a televizní kostýmní výtvarnici, která pracovala pro filmová studia Barrandov, Marii Pivodovou, operní pěvkyni Národního divadla v Praze, či Ludvíka Kratochvíla, populárního moravského průkopníka amatérského letectví.

Výčet významných osobností, které výrazně ovlivnily život v Zábřehu je dlouhý a zabral by na samostatnou práci, proto jsou zde zmíněni pouze ti nejvýznamnější z historie a jen krátce pár rodáků soudobých, jako fotografka Sára Saudková, herečka Andrea Elsnerová či lyžař Ondřej Bank. (Město Zábřeh, 2004, s.124- 130)

4.2. Demografie a vybrané socioekonomické ukazatele

Sledování demografických a socioekonomických ukazatelů poskytuje určitou představu o atraktivitě lokality, o možnostech zaměstnání v dané lokalitě, o věkové struktuře obyvatel, o migraci, o vzdělanosti populace a mnoha dalších. Trend vývoje těchto ukazatelů může činitelům veřejné správy, v případě města zastupitelům města, napomoci v plánování rozvoje města, v zaměření strategie a určení oblastí rozvoje, aby se město stalo

atraktivním jak pro jeho obyvatele, tak pro ekonomické subjekty, které by mohly do města a přilehlé lokality přinést nová pracovní místa a tím podpořit nárůst počtu obyvatelstva a na to navázané aktivity, jako rozvoj bytové výstavby a např. i daně.

4.2.1. Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel zde sledujeme od roku 1971, kdy ve městě Zábřeh žilo 11 130 obyvatel do roku 2013, kdy ve městě žilo 13 798 obyvatel. Nejvíce obyvatel zaznamenaly statistiky v roce 1990 a to 15 935 obyvatel. Absolutně nejrazantnější přírůstek nastal v 70. a 80. letech. (www.czso.cz)

V této době dochází k mohutné výstavbě panelových domů, město se rozšiřuje na severovýchodní straně o nové sídliště, příznačně nazvané Severovýchod a o něco málo později, z opačné strany města, o sídliště v části zvané Krumpach. To bylo na svoji dobu neskutečně moderní a již v té době i velmi zajímavě barevně provedené, dodnes je toto sídliště nazýváno „Šmoulov“. (www.zabreh.cz)

Město také reaguje na zvýšený počet dětí výstavbou mateřských a základních škol. Toto období znamenalo pro rozvoj města největší „boom“ a to jak v sociální, tak i v ekonomické oblasti.

Tabulka 4.2.: Vývoj počtu obyvatel v letech 1971-2013

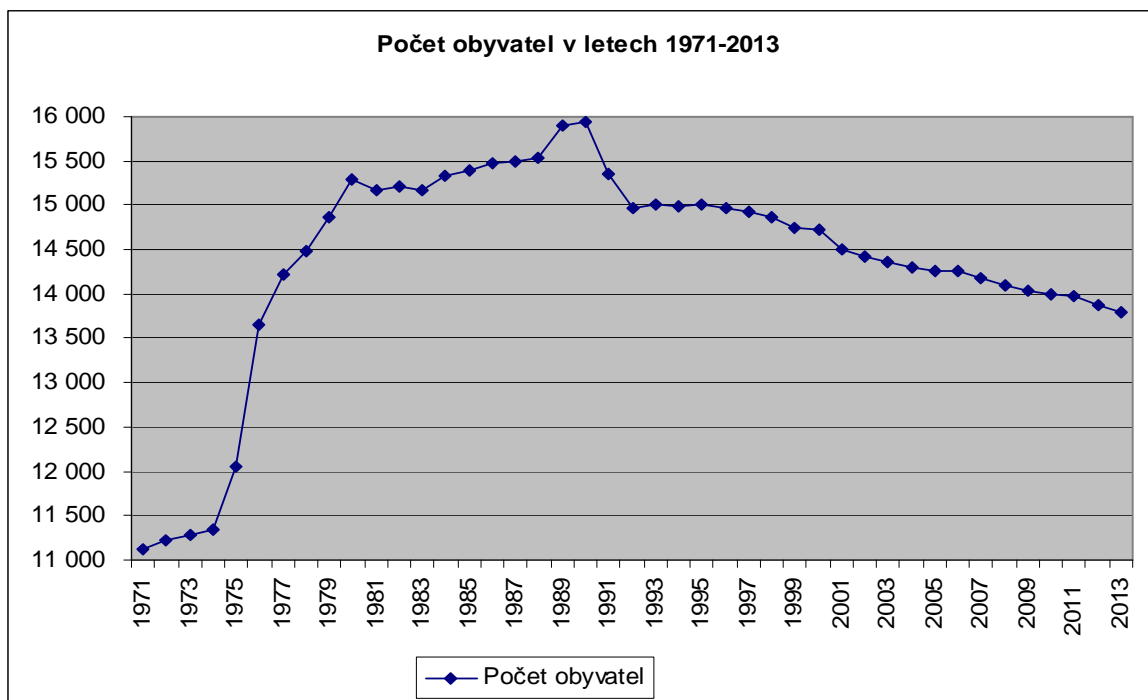
Rok	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Počet obyvatel	11 130	11 224	11 286	11 339	12 059	13 649	14 218	14 472	14 866	15 295
Rok	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Počet obyvatel	15 180	15 213	15 180	15 335	15 401	15 467	15 494	15 536	15 897	15 935
Rok	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Počet obyvatel	15 344	14 973	15 010	14 987	15 015	14 965	14 923	14 857	14 754	14 725
Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet obyvatel	14 511	14 422	14 360	14 308	14 268	14 252	14 185	14 099	14 033	14 004
Rok	2011	2012	2013							
Počet obyvatel	13 977	13 867	13 798							

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Ze sledování vývoje počtu obyvatel města je zřejmý trend úbytku obyvatelstva města a to od roku 1996. Příčin může být několik, například snížení porodnosti, kdy lidé začínají preferovat méně dětí, tak také odchod dvou velkých firem z města (Unilever a Heinz),

který znamenal pro město skokový nárůst nezaměstnanosti a pro některé obyvatele města i impuls k přestěhování se za prací. (www.zabreh.cz)

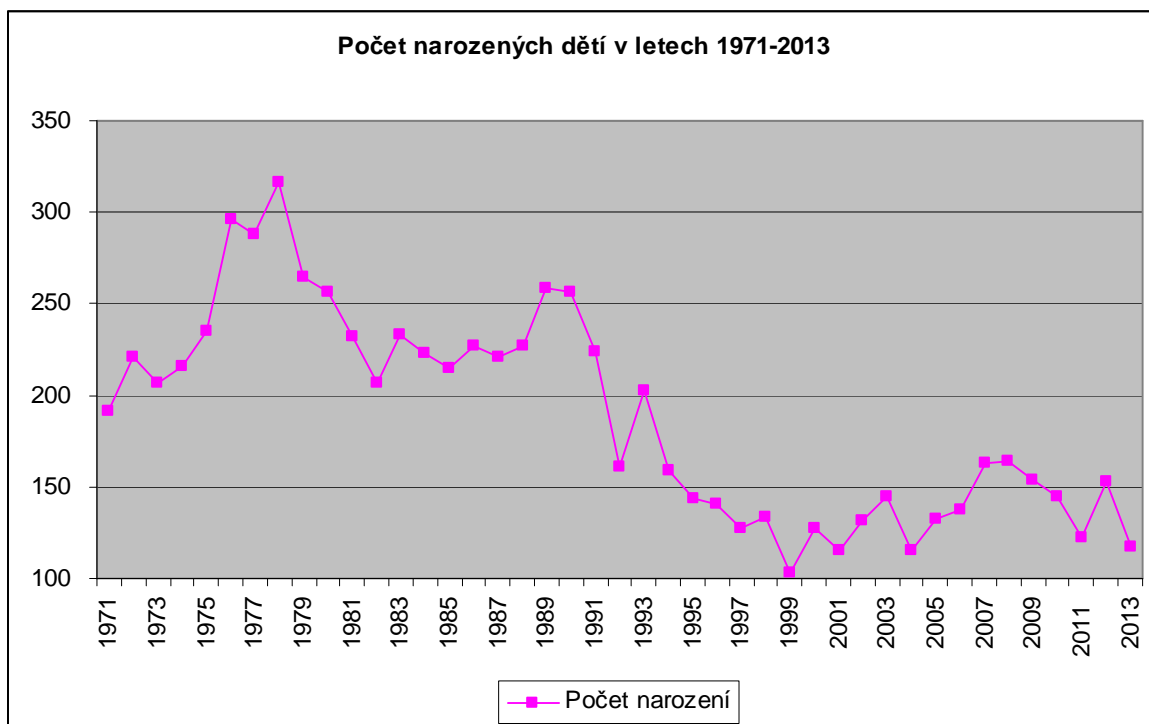
Graf 4.1.: Vývoj počtu obyvatel v letech 1971-2013

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Vysokou porodnost lze sledovat obzvláště v 70. letech a následně ještě v 80. letech, ale to už nebyl tak vysoký podíl narozených dětí, byl zhruba konstantní a po mírném navýšení po roce 1989 se počet narozených dětí snížil a to až na polovinu. Pakliže se v 70. letech rodilo v Zábřehu kolem 300 dětí ročně, pak po roce 2000 je to kolem 100 – 150 dětí ročně. (www.czso.cz)

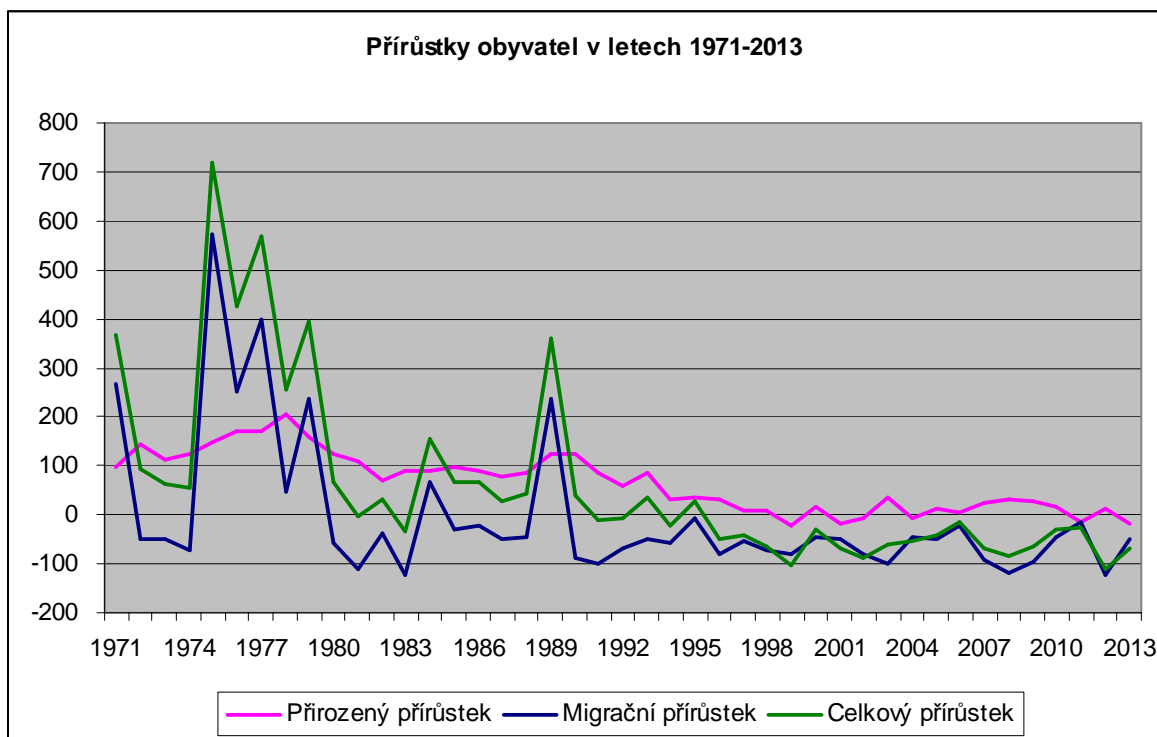
Graf 4.2.: Vývoj počtu narozených dětí v letech 1971-2013

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Porovnáním jednotlivých přírůstků obyvatel ve městě Zábřeh můžeme vysledovat vzájemné prolínání se vlivu porodnosti a migrace na celkový přírůstek obyvatel. V 70. letech byl nárůst celkového počtu ovlivněn vysokou migrací do města. Jak již bylo zmíněno, v těchto letech dochází k mohutné bytové výstavbě a ta přitahuje zejména mladé lidi s rodinami. Naopak obrovský migrační úbytek je patrný od 90.let právě díky odlivu firem a taktéž se v tomto období začínají rozvíjet okolní obce, které dotovanou cenou parcel pro výstavbu nových rodinných domů, stahují městské obyvatelstvo na vesnici. V tomto srovnání lze konstatovat, že porodnost samotná neměla a nemá na počet obyvatel města zásadní vliv.

Graf 4.3.: Přírůstky obyvatel v letech 1971-2013

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

4.2.2. Věková a vzdělanostní struktura obyvatelstva

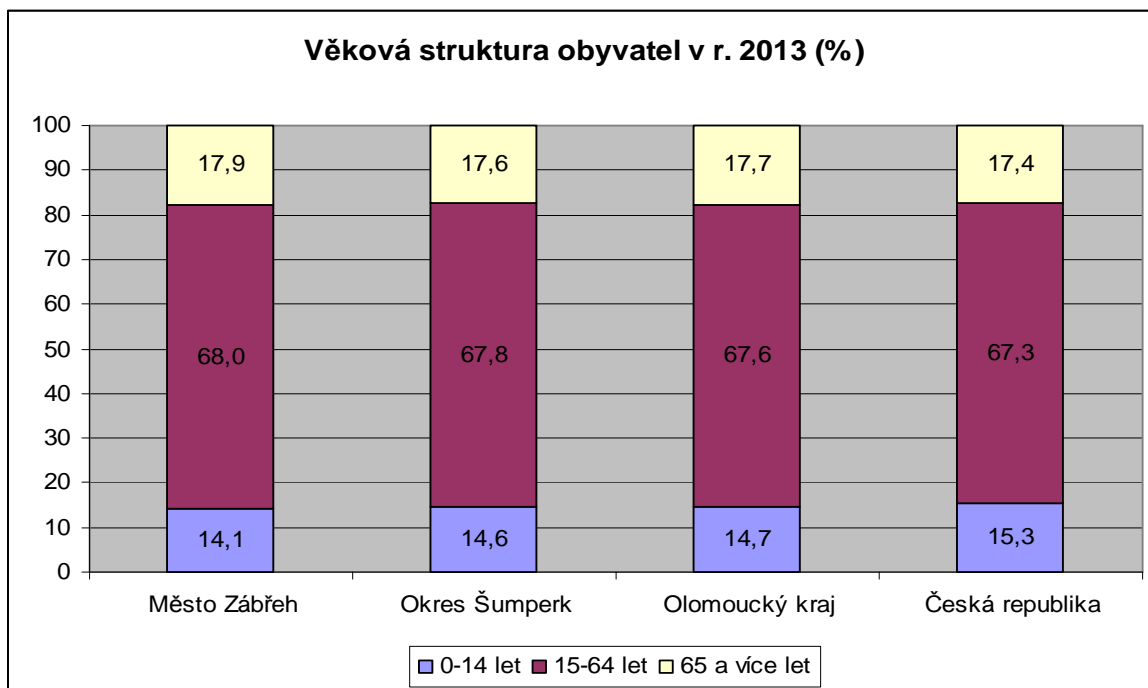
Sledováním věkové a taktéž i vzdělanostní struktury obyvatel lze předvídat plánované výdaje města a to obzvláště v oblasti sociální a v oblasti školství.

Podle statistiky²⁹ k 31.12.2013 žilo ve městě 13 789 obyvatel, z toho 1 944 obyvatel ve věku 0-14 let, 9 378 obyvatel ve věku 15-64 let a 2 476 obyvatel ve věku nad 65 let. V procentuálním zastoupení byl poměr obyvatel města 14,1 % - 68,0 % - 17,9 %. (www.czso.cz)

Z tohoto vyplývá, že nejvíce obyvatel města je v produktivním věku a nejméně je zde dětí. Proto by se město mělo zaměřit právě na rozvoj aktivit a možností pro tuto skupinu, poskytnout pracovní příležitosti ve městě, přilákat firmy a využít potenciálu obyvatel v produktivním věku a to nejen jako zdroje daní, ale jako aktivní síly pro celkový rozvoj města.

²⁹ Statistika ČSÚ, <http://www.czso.cz>

Graf 4.4.: Věková struktura obyvatel v roce 2013(%)

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Srovnáním stejných ukazatelů, zpracovaných za město Zábřeh, okres Šumperk, Olomoucký kraj a Českou republiku, lze konstatovat, že se věková struktura shoduje, město a ani jiný územně správní celek se nikterak neodlišují a žádná věková kategorie se nevymyká průměru. (www.czso.cz)

Srovnáním pohlaví lze potvrdit republikový trend, kdy převažují ženy nad muži a to jak v celkovém součtu, tak pak obzvláště v seniorském věku. Taktéž v produktivním věku stále ženy mírně převažují nad muži, ale u dětí je trend obrácený, z republikových statistik vyplývá, že se v posledních letech rodí více chlapců a i sledováním populace ve městě Zábřeh za rok 2013 lze toto tvrzení potvrdit.

Tabulka 4.3.: Srovnání obyvatel podle pohlaví a věku v roce 2013

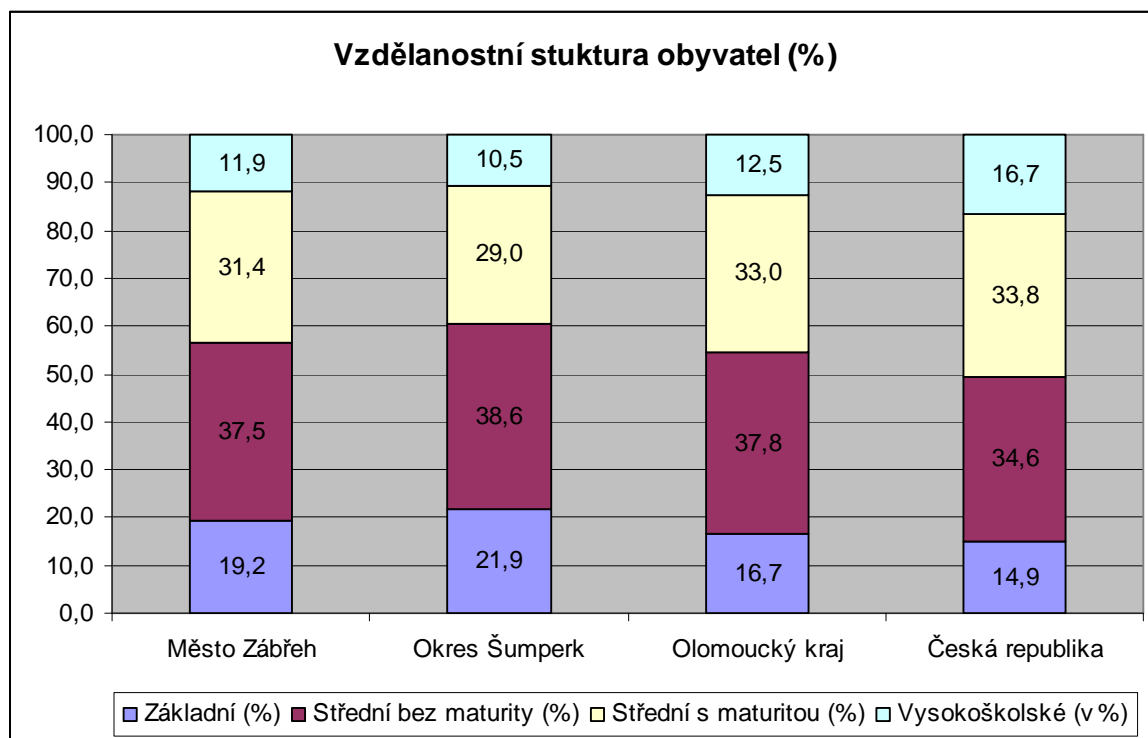
Věk	Počet muži	Počet ženy
0-14 let	981	963
15-64 let	4 684	4 694
65 a více let	983	1 493
Celkem	6 648	7 150

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Nejpočetnější skupinu obyvatel ve věku nad 15 let, z hlediska ukončeného vzdělání, tvoří vyučení bez maturity – 37,5% a další početnou skupinu tvoří středoškoláci s maturitou – 31,4%. (www.czso.cz). Je to tak dáno populací ve středním a vyšší věku, kdy místní podniky zaměstnávaly spoustu dělníků v různých oborech a učňovské školství bylo podporováno státem. V současné době se větší váha přikládá terciárnímu vzdělání, ale tento trend ještě není na místní a ani na okresní úrovni zřetelný ve srovnání s celorepublikovým průměrem.

Porovnáním ukazatelů za město Zábřeh a Českou republiku je nejvíce patrný rozdíl mezi lidmi se základním a vysokoškolským vzděláním, kde lidé se základním vzděláním převyšují republikový průměr, naopak počet vysokoškolsky vzdělaných lidí je pod republikovým průměrem. Nikterak výrazně se však neliší statistika za město a okres, tudíž lze obecně konstatovat, že regionálně zde i nadále zůstává spíše preferováno vzdělání na nižších stupních končících maturitní zkouškou či výučním listem s jakýmsi předpokladem uplatnění ve výrobním sektoru.

Graf 4.5.: Vzdělanostní struktura obyvatel ve věku nad 15 let

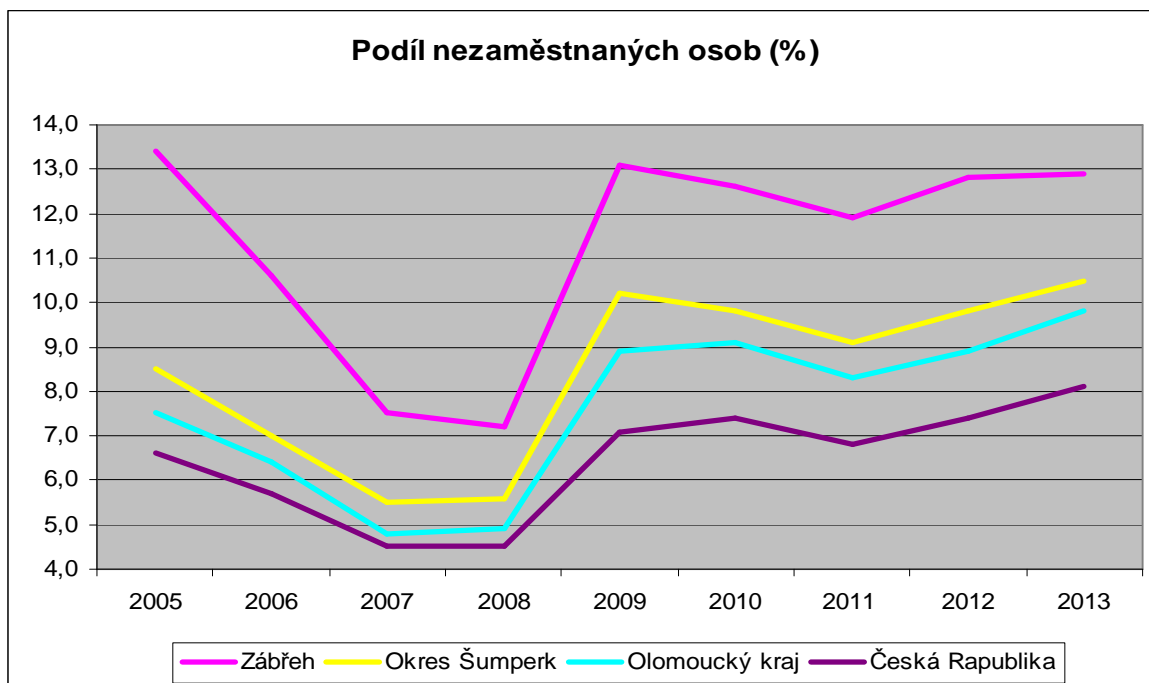

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

4.2.3. Nezaměstnanost a ekonomické aktivity obyvatel

Velmi důležitým ukazatelem je nezaměstnanost, hlavně nezaměstnanost dlouhodobá, která může způsobit, že někteří jedinci mohou mít časem problém s návratem do zaměstnání, může znamenat zásadní změnu úrovně života a třeba i trvalý pád mezi sociálně slabé až sociálně vyloučené skupiny. Podíl nezaměstnaných na Zábřežsku, kteří jsou v evidenci Úřadu práce déle jak jeden rok, byl v roce 2013 celkem 41,3%. (www.czso.cz) Podíl všech nezaměstnaných ve věkové kategorii 15 – 64 let je na Zábřežsku vyšší ve srovnání s okresem, krajem i celou republikou, ale ve vývoji sleduje trend těchto územních celků. Je zde pouze patrný obrovský rozdíl v roce 2005. V tomto roce ukončila ve zdejších závodě výrobu společnost Unilever, která zaměstnávala velké množství místních obyvatel a to znamenalo obrovský nárůst nezaměstnanosti v lokalitě. V následujících letech podíl nezaměstnaných klesal a to hlavně díky rozvíjejícím se firmám Hella Autotechnik Nova, s.r.o. a Siemens, s.r.o. v nedaleké Mohelnici. Další nárůst nezaměstnanosti pak přišel po roce 2008 a to nejen lokálně, ale celorepublikově v důsledku celosvětové krize. Od roku 2010 je už podíl nezaměstnaných v Zábřehu stabilní a pohybuje se zhruba v rozmezí 12 – 13%. (www.czso.cz) Obecně lze konstatovat, že v Zábřehu je nezaměstnanost zhruba o 6-7 % vyšší než je republikový průměr a najít zaměstnání v místě je obtížné.

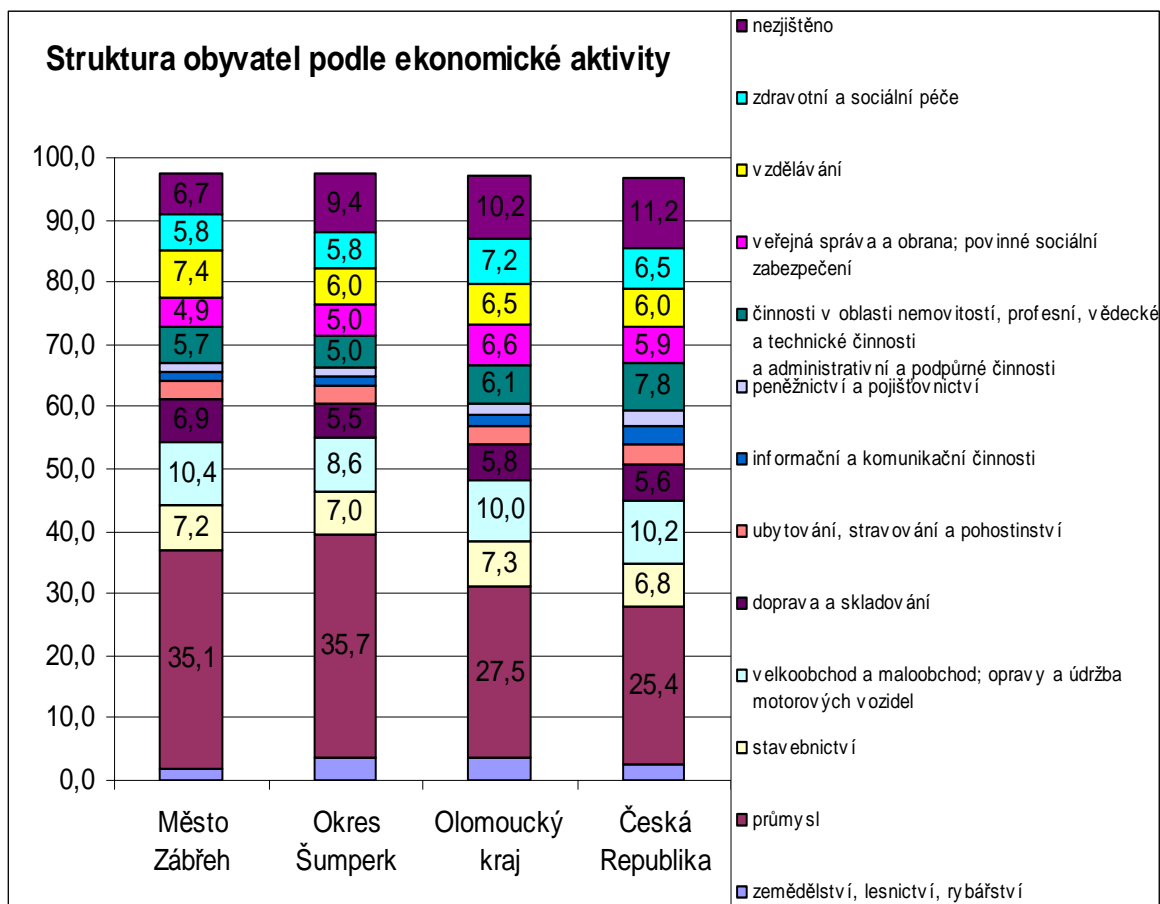
Graf 4.6.: Podíl nezaměstnaných osob v letech 2005-2013

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Hlavními zaměstnavateli pro místní obyvatele jsou již zmiňované firmy Hella Autotechnik Nova, s.r.o. a Siemens, s.r.o. v Mohelnici. Ve městě Zábřeh působí několik převážně menších firem, s výjimkou firmy HDO, spol. s r.o., která je významným zaměstnavatelem ve městě. Jedná se hlavně o firmy průmyslové, převážně montážní, které na sebe mají napojeny i svá logistická centra. Z grafu 4.7. je patrné, že podíl pracujících obyvatel v oblasti průmyslu je ve srovnání s republikou až o 10% vyšší a taktéž je vyšší i podíl pracujících v oblasti dopravy a skladování. Naopak nejvíce Zábřežsko zaostává pod průměrem v oblasti nemovitostí, profesní, vědecké, technické činnosti, administrativní a podpůrné činnosti.

Graf 4.7.: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v odvětvích(%)

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

Počet ekonomicky aktivních obyvatel, společně s celkovým počtem obyvatel města Zábřeh, ubývá. Podle statistik ze sčítání lidu, domů a bytů v letech 2001 a 2011 můžeme vysledovat, že v průběhu deseti let klesl celkový počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, počet zaměstnaných obyvatel, ale naopak počet nezaměstnaných obyvatel stoupl. Absence pracovních míst nutí občany města vyjíždět za prací stále častěji. Pakliže v roce 2001 mimo jeho území vyjížděla zhruba jedna třetina pracujících, v roce 2011 skoro jedna polovina pracujících uvedla, že za prací vyjíždí mimo území města. (www.czso.cz)

Tabulka 4.4.: Ekonomická struktura obyvatel a vyjížd'ka za prací

Rok		2001	2011
Ekonomicky aktivní obyvatelstvo celkem		7 422	6 815
z toho	zaměstnaní	6 652	5 964
	nezaměstnaní	770	851
Vyjíždějící za zaměstnáním celkem		6 010	3 568
z toho	v rámci obce	3 628	1 749
	do jiné obce okresu	1 390	1 206
	do jiného okresu kraje	178	196
	do jiného kraje	607	377

Zdroj: <http://www.czso.cz>, zpracování vlastní

4.2.4. Občanská vybavenost

Město Zábřeh poskytuje svým občanům rozsáhlé zázemí co se týče nabídky služeb, úřadů a jiných zařízení, které můžeme shrnout pod pojem občanská vybavenost.

Vzhledem k tomu, že Zábřeh je obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem, lze na Městském úřadě vyřídit veškeré záležitosti spadající pod matriku, stavební úřad, dopravní inspektorát, oddělení životního prostředí či jiné odbory. V prostorách Městského úřadu je i oddací síň.

Školství

Místní děti mají k dispozici 5 mateřských školek, od roku 2014 jednu z nich soukromou, 4 základní školy, z toho jedna je zaměřena na speciální vzdělávání dětí, střední školy tu reprezentuje Gymnázium, VOŠ a SŠ automobilní, která nabízí obory jak učňovské, tak maturitní a poskytuje taktéž vyšší odborné vzdělání a Střední škola sociální péče a služeb se svými učňovskými a maturitními obory. Ve městě působí Základní umělecká škola, která rozvíjí talent místních nadaných dětí. V klidnější části města je umístěn Dětský domov. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.5.: Školství v Zábřehu

Mateřská škola	Základní škola (1.-9.roč.)	Počet škol v oboru gymnázií	Počet škol v oboru středních odborných škol a praktických škol	Počet škol v oboru středních odborných učilišť	Vyšší odborná škola	Počet zařízení ústavní ochranné výchovy
5	4	1	2	2	1	1

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Sport

Pro sportovní aktivity je ve městě taktéž prostor. Mimo krytého bazénu se saunou bývá v létě otevřeno koupaliště, poblíž centra je situován stadion. Ve městě je postavená sokolovna a místní školy poskytují svoje tělocvičny k provozování sportovních kroužků určených pro veřejnost. Pro milovníky jiných kolektivních sportů jsou zde dva bowlingy, několik fitness zařízení a pro relax i solná jeskyně. V rámci celého města vzniklo mnoho menších hřišť a pískovišť. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.6.: Sport v Zábřehu

Koupaliště a bazény	Hřiště	Tělocvičny (vč.školních)	Stadiony otevřené	Ostat.zařízení pro tělovýchovu
1	26	5	1	9

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Kultura

O kulturu a kulturní zařízení není ve městě nouze. Nejen, že ve městě působí mnoho spolků, jak je zmíněno v kapitole 4.6., ale je zde mnoho prostor, kde se občané mohou kulturně vyžít. Kino Retro promítá prakticky denně, muzeum i galerie nabízejí stálé expozice a zdejší Kulturní dům pořádá pestré programy, divadelní vystoupení, plesy, koncerty jiné společenské akce v průběhu celého roku. Ve městě se nachází velká knihovna. Zájmovým kroužkům nejen pro děti, ale i pro dospělé, se plně věnují zaměstnanci Domu dětí a mládeže. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.7.: Kultura v Zábřehu

Veřejná knihovna	Stálá kina	Muzeum	Galerie	Kulturní zařízení ostatní	Středisko pro volný čas dětí a mládeže	Sakrální stavba	Hřbitov	Smuteční síň
1	1	1	1	3	1	4	1	1

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Zdravotnictví

Zdravotnická péče ve městě je rozsáhlá, naleznete zde zastoupení všech oborů praktické medicíny, ale i specializovaná pracoviště, včetně chirurgie, biochemické laboratoře, ale i rychlé záchranné služby. V budově bývalé nemocnice se nachází interní oddělení s LDN oddělením. Čeho je ve městě opravdu hodně, tak to jsou lékárny, v současné době jich je

už 9. Nejbližší nemocnice se nachází v asi 15 km vzdáleném Šumperku. Velmi příznivá je blízkost Léčebných lázní ve zhruba 10 km vzdáleném Bludově, které se specializují nejen na léčbu pohybového aparátu, ale v současné době hlavně na prevenci a léčbu obezity, obzvláště dětské. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.8.: Zdravotnictví v Zábřehu

Ambulantní zařízení	Nemocnice	Detailované pracoviště nemocnice	Samost. ord.prakt.lék. pro dospělé	Samost. ord.prakt.lék. pro děti a dorost	Samost. ord.prakt.lék. stomatologa	Samost. ord.prakt.lék. gynekologa	Samost. ord.lékaře specialisty	Ostatní samostatná zařízení	Zařízení lékárenské péče (lékárny)	Detailované pracoviště střediska záchranné služby a rychlé zdravotnické pomoci
1	1	1	8	4	10	2	20	13	9	1

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Sociální oblast

Mimo Domova pro seniory provozuje město i městská sociální zařízení. Azylový dům pro muže a ženy, kteří se ocitli bez přístřeší nebo v nepříznivé životní situaci, pomáhá ke zpětnému začlenění do společnosti a tím i snížení jejich závislosti na sociální službě.

Jako dočasný domov svobodným matkám, ale i otcům, slouží Domov pro matky s dětmi, který sice není poskytován jako trvalá služba, ale poskytne mladým a osamělým rodičům dětí dočasné zázemí a aktivační programy pro start do samostatného života.

Pro osoby se zdravotním či jiným handicapem, kteří potřebují pomoc druhé osoby, provozuje město chráněné bydlení v zařízení s názvem Domov penzion Zábřeh. Jedná se o ubytování se znaky bydlení v domácnosti. Poskytuje tak těmto osobám alespoň částečně možnost převzít zodpovědnost za svůj život a domácnost a motivuje je k sociálnímu začleňování a tím zabraňuje jejich izolování od okolního prostředí. (<http://msz.zabreh.cz>)

Tabulka 4.9.: Sociální služby v Zábřehu

Azylové domy	Centra denních služeb	Denní stacionáře	Chráněné bydlení	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	Sociální poradny
2	1	1	2	1	1

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Peněžnictví

V současné době nalezneme ve městě 5 bankovních domů, zastoupení zde má ČSOB, Komerční banka, UniCredit Bank, GE Money Bank a Česká spořitelna. Všechny provozují svoje bankomaty. Taktéž zde má zastoupení několik pojišťoven, v čele s Českou pojišťovnou a svoji činnost zde provozuje spousta soukromých subjektů, kteří v oboru pojišťovnictví pracují. Mimo to zde mají pobočky dvě zdravotní pojišťovny a to VZP a Česká průmyslová zdravotní pojišťovna. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.10.: Peněžnictví v Zábřehu

Peněžní ústavy a jejich úřadovny	Pojišťovny a jejich úřadovny
5	11

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Technická vybavenost

Město dbá na čistotu životního prostředí a tak splňuje i základní ekologické požadavky, ale mimo to dbá i na bezpečnost svých občanů. Ve městě je umístěna jak stanice městské policie, tak stanice Policie ČR. Svoji základnu zde má i sbor profesionálních a dobrovolných hasičů. Mezi technickou vybavenost spadá i pobočka České pošty. (www.zabreh.cz)

Tabulka 4.11.: Technická vybavenost v Zábřehu

Pošta	Veřejný vodovod	Kanalizace	ČOV	Plynofikace obce	Hasičský záchranný sbor	Sbor dobrovolných hasičů obce	Obvodní oddělení policie ČR	Městská, obecní policie
1	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Zdroj: <http://www.risy.cz>, zpracování vlastní

Doprava

Mobilita obyvatel je zajištěna třemi linkami městské dopravy, poblíž centra je umístěno autobusové nádraží a v rámci města několik zastávek pro městské linky, linky místního významu, ale i dálkové autobusy. Vzhledem k tomu, že Zábřeh je i významným železničním uzlem, zrekonstruovalo město v letech 2004 - 2006 budovu vlakového nádraží a rozšířilo parkovací místa v jeho okolí. Výstavba nové odbavovací haly, rekonstrukce historické výpravní budovy a vybudování nového podchodu vyšlo tehdy zhruba na

130 milionů korun. Společně s modernizací vlakového koridoru tak bylo vybudováno pěkné a moderní nádraží. (www.zabreh.cz)

V říjnu 2014 byl dokončen kruhový objezd, který značně ulevil dopravě v centru města a zvýšil tak nejen bezpečnost řidičů na jedné z nejfrekventovanějších křižovatek ve městě, ale i bezpečnost chodců. (www.zabreh.cz)

Obrázek 4.3.: Kruhový objezd v centru města Zábřeh

Zdroj: <http://www.sumpersky.denik.cz>

4.2.5. Shrnutí a závěry

Vývoj počtu obyvatel města Zábřeh lze od roku 1996 vyhodnotit jako trvale klesající. Přirozený i migrační přírůstek vykazují záporné saldo. Z pohledu věkové struktury je zřetelný vyšší podíl seniorů a tento trend by mohl v následujících letech pokračovat. Město vykazuje o zhruba 6% vyšší nezaměstnanost než je republikový průměr. V současné době se míra nezaměstnanosti pohybuje v rozmezí 12 – 13%. Vzhledem k omezeným pracovním možnostem ve městě jsou občané nuceni za prací dojíždět mimo území města, nezřídka i mimo území celého okresu. Zábřeh nese označení „křižovatka cest“ a to právem, protože je významným silničním i železničním uzlem. Město leží na spojnici Moravy a Čech, prochází zde vlaková trať směrem Praha – Olomouc – Ostrava a prochází tu hlavní silniční tah směrem od Šumperka dále na Prahu nebo Olomouc a Brno. Alespoň tato skutečnost umožňuje jeho obyvatelům jednodušší vyjížděku za prací. Absence pracovních míst však

může mít za následek další odliv mladší generace z města a tím i vliv na sociální a ekonomický rozvoj města.

4.3. Majetek města a firmy s majetkovou účastí města

Město je vlastníkem pozemků, bytových i nebytových prostor. Pozemky převážně pronajímá a to hlavně Agrodružstvu Zábřeh, které je obhospodařuje. Bytové a nebytové prostory pronajímá soukromým i právnickým osobám. Vybrané finanční prostředky za nájmy město zpětně investuje do údržby nemovitostí a do rekonstrukcí bytů. *„Zpětná investice do rekonstrukce, v případě městského bytu, může činit až 400 tisíc korun, podle stáří a míry opotřebení bytové jednotky.“* (rozhovor č. 1)

„Město využilo státní dotace a v 90. letech provedlo nadstavby na městských domech a vybudovalo zde podkrovní byty. Podmínkou pro přidělení dotace bylo, že se byty, respektive celé bytové domy, nemohou po dobu 20 let odprodat. Proto je nutné i nadále do domů investovat, město domy zatepluje a mění stará okna za okna nová, plastová.“

(rozhovor č. 2)

Společnosti, ve kterých má město 100 % podíl, je jediným společníkem:

- EKO servis Zábřeh, s.r.o.
- Zábřežská kulturní, s.r.o.

Společnosti, ve kterých je město podílníkem:

- Interna Zábřeh, s.r.o.
- Vodohospodářská zařízení Šumperk, a.s.
- Talorm, a.s.

4.4. Strategický rozvoj města

Základní priority rozvoje města vycházejí z jeho strategických dokumentů.

Jako podklad pro tvorbu těchto dokumentů může posloužit i dotazníkové šetření. Město pravidelně obesílá svoje obyvatele a čerpá pak při tvorbě strategie z jejich názorů. *„Naposledy proběhlo dotazníkové šetření v listopadu 2014 a vyplněné dotazníky vrátilo více než 600 respondentů. Z nich vyplynulo, že více jak dvěma třetinám obyvatel se ve městě žije dobře, nejvíce ocenili blízkost přírody, naopak za největší nedostatek považují*

nedostatek pracovních míst a městské finance by použili na zlepšení podmínek pro podnikání a na rekonstrukci místních komunikací. I tyto zjištěné skutečnosti budou podkladem pro vypracování nové Strategie rozvoje města na období 2015 – 2020³⁰, která je nyní ve fázi diskuse a v brzké době by měla být schválena“ jak sdělil starosta a pokračoval: „Známe slabá místa, jako například oblast zaměstnanosti, tu však příliš ovlivnit nemůžeme. Podnikatelské prostředí je definováno a omezeno zákony a zastupitelé města nemají možnost tento sektor výrazně ovlivnit. Co ovšem ovlivnit můžeme je, aby se našim občanům ve městě dobře žilo, město bylo čisté a bezpečné, přitažlivé nejen pro stávající i nově příchozí občany, ale i pro případné podnikatelské subjekty či investory.“ (rozhovor č. 3)

4.4.1. Hospodaření města a rozpočet

Město Zábřeh bude v roce 2015 hospodařit se schodkem zhruba 172 milionů korun. Ten je zapříčiněn hlavně finančně náročnou investicí do rekonstrukce kanalizace. Plánované jsou výdaje, které by mohly dosáhnout až 394 milionů korun. K tomuto starosta uvedl: *„Tou největší akcí je samozřejmě rekonstrukce kanalizace, ale je nachystáno i 25 milionů korun na práce, které nejsou součástí rekonstrukce, jedná se o opravy komunikací a chodníků a to nejen těch, které budou rekonstrukcí dotčeny.“* (rozhovor č.3)

Plánované výdaje tak přesáhnou výši plánovaných příjmů. Financování schodku bude z prostředků z let minulých, ve výši zhruba 95 milionů korun, a přijatým úvěrem na projekt rekonstrukce kanalizace v částce 85 milionů korun. Naopak město vydá na splátku tohoto úvěru 7,5 milionu korun. (www.zabreh.cz)

Mezi další významné investiční akce pro rok 2015 budou patřit oprava venkovního plaveckého bazénu, přestavba bývalé Masarykovy školy nově pro potřeby Základní umělecké školy, vybudování dětského hřiště na sídlišti Výsluní, rozšíření kapacity Domu s pečovatelskou službou, nákup zásahového vozidla pro místní dobrovolné hasiče, oprava střechy na základní škole B. Němcové, tělocvičny na základní škole Severovýchod a zateplení budovy radnice, které by mělo přijít zhruba na 18,5 milionu korun. *„Na zateplení radnice na náměstí Osvobození máme příslibenou dotaci ze Státního fondu životního prostředí,“* sdělil starosta. (rozhovor č.3)

³⁰ Vyhodnocení dotazníkového šetření, viz. příloha č. 2

Tabulka 4.12.: Plánovaný rozpočet města Zábřeh pro rok 2015 v tis. Kč

Příjmy celkem	221 639
Daňové příjmy celkem	163 220
Nedaňové příjmy celkem	19 572
Kapitálové příjmy	0
Dotace celkem	38 847

Výdaje celkem	393 985
Investiční výdaje	182 257
Provozní výdaje	211 729

Rozdíl (příjmy - výdaje)	-172 346
---------------------------------	-----------------

Zdroj: <http://www.zabreh.cz>, zpracování vlastní

Zastupitelé města podpoří místní spolky spolufinancováním nutným pro získání dotací, pro tento účel zastupitelstvo uvolnilo z rozpočtu 1,65 milionu korun. Nejvíce obdrží TJ Loko Zábřeh, zhruba 600 tis. korun, na dokončení zateplení sokolovny a výměnu kotle a spolek Metoděj, zhruba 400 tis. korun, na projekt Energetická úspora pro Katolický dům. Podmínkou je minimálně poloviční účast těchto spolků na financování projektů. Činnost spolku Metoděj také podpoří částkou 200 tis. korun. (www.zabreh.cz)

Zastupitelstvo dále plánuje podpořit částkou 350 tis. korun občanské sdružení Sv. Barbora, která bude určena na výměnu střešní krytiny na kostele sv. Barbory a částkou 300 tis. korun občanské sdružení Utopia Bikes, která bude určena na investice do první etapy výstavby bikeparku v lomu v místní části Skalička. (www.zabreh.cz)

Dále zastupitelstvo vyčlenilo částku 380 tis. korun pro společnost Interna Zábřeh na podporu sociálních služeb a schválilo poskytnutí dotace ve výši 387 158,80,- Kč na projekt Revitalizace zeleně ve městě Zábřeh , III. Etapa, Wolkerovy sady. (www.zabreh.cz)

„Tyto všechny investiční akce by nebyly možné bez dotací z Evropské unie. Nejčastěji jsme čerpali dotace z Operačního programu Životní prostředí, obzvláště na revitalizaci parků, zateplování budov, ale i na rekonstrukci kanalizace, na kterou byly finanční prostředky schvalovány až v Bruselu. Dále jsme čerpali finanční prostředky z Regionálního operačního programu pro NUTS II Střední Morava. Na výstavbu cyklostezky nám byly poskytnuty státní prostředky ze Státního fondu dopravní infrastruktury,“ doplnil starosta. (rozhovor č. 3)

Zajímavým projektem může být obnovení tradice výroby piva, s níž přišla společnost Upper brewing, s.r.o. a u vedení města se tento záměr setkal s podporou. Pivo by mělo být vyráběno výhradně tradičními výrobními postupy a produkce pivních speciálů a nefiltrovaných ležáků by měla být určena především pro místní trh. Navázat by se tak mělo na tradici městských pivovarů, v Zábřehu existovaly pivovary dva, Panský a Měšťanský. Vzniknout by tak mělo asi pět pracovních míst. (www.zabreh.cz)

„Původním záměrem města byla přestavba budovy na parkovací dům, ale vzhledem k tomu, že obyvatelé nejevili zájem o tuto službu, která by vzhledem k investici musela být zpoplatněná ve formě parkovací karty, rozhodlo se město pro její pronájem za účelem provozování pivovaru.“ (rozhovor č.1)

Město v minulých letech hospodařilo s přebytkem. *„Neznamená to však, že by město neinvestovalo, kladné zůstatky byly výsledkem rozpočtové kázně, úsporného hospodaření a přesunutím některých investic do příštích let“*, vysvětlil starosta. V minulých letech město hojně čerpalo dotace z Evropské unie i státní příspěvky, ale je zřejmý pokles jejich výše. *„V současnosti město pouze dotace dočerpává a je prioritou dokončit stávající investiční akce pro splnění podmínek, za kterých byly přiděleny, jsme ve skluzu v termínech. Samozřejmě připravujeme nové investiční akce, na které by jsme chtěli čerpat prostředky z fondů Evropské unie v novém programovacím období 2014-2020.“*

(rozhovor č.3)

Tabulka 4.13.: Hospodaření města v letech 2008 – 2013 v tis. Kč

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy celkem	365 453	293 431	312 307	312 045	202 003	215 610
Daňové příjmy celkem	185 642	127 060	133 913	132 820	137 396	162 589
Nedaňové příjmy celkem	13 349	11 146	11 702	14 448	12 418	13 080
Kapitálové příjmy	4 217	9 510	9 011	5 427	4 274	1 156
Dotace celkem	666 511	648 339	502 747	422 918	230 392	266 976
Výdaje celkem	322 261	346 932	325 469	277 674	175 462	185 062
Investiční výdaje	31 356	93 484	86 162	23 459	22 832	34 021
Provozní výdaje	795 171	756 072	584 373	517 783	335 107	379 232
Konsolidace příjmů a výdajů ³¹	504 266	502 624	345 066	263 568	182 477	228 191
Rozdíl (příjmy - výdaje)	43 192	-53 501	-13 162	34 371	26 541	30 548

Zdroj: <http://www.zabreh.cz>, zpracování vlastní

³¹ Konsolidace – očištění údajů rozpočtu o interní přesuny peněžních prostředků mezi jednotlivými účty města

4.5. Spolupráce s místními podnikateli

Velkým problémem města, ale i celého regionu, je zaměstnanost místních obyvatel. Ve městě nejsou žádní významní zaměstnavatelé, pouze malé podnikatelské subjekty a tři firmy střední velikosti, HDO s.r.o., Sulko s.r.o. a Slovácké strojírny, a.s. se sídlem v Uherském Brodě, mající mezi 150 – 400 zaměstnanci.

„Do města se nedaří přilákat žádného většího investora. Pozemky pro průmyslovou zónu jsou vykoupené, jsou ve vlastnictví města, ale zatím se nepředpokládá, že by zde vyrostl nějaký závod, musíme doufat pouze v úspěšný rozvoj místních firem.“ (rozhovor č.1)

„Zhruba jedenkrát za rok se město snaží vyvolávat schůzky s podnikateli, ale není zatím zájem o větší investici ze strany nějakého významného zaměstnavatele.“ (rozhovor č.3)

„V minulosti se konaly pravidelné schůzky v rámci Rady ředitelů firem. Ředitelé firem, ale třeba i ředitelé škol, byli seznámeni nejen s volebním programem, ale také docházelo ke vzájemné výměně informací mezi těmito subjekty a vedením města. Pružně se tak dalo reagovat na případné řešení nějakého problému či pomoci ze strany podnikatelů ve formě poskytnutí jejich zaměstnanců. Toto fungovalo někdy do roku 2002. Zhruba od této doby podnikatelé o rozvoj města zájem nejeví a vše se ujednává pouze formální cestou, osobní vazby chybí.“ (rozhovor č.2)

4.6. Zájmové skupiny a místní aktéři

Kulturní a společenský život ve městě je velmi pestrý, aktivita místní spolků a sdružení je veliká, nabízejí tak nejen prostor pro střetávání se lidí stejných zájmů a příjemné strávení volného času, ale také směřují ke vzdělávání, poznávání historie a uvědomování si morálních hodnot. Jejich prioritou je podpora společenského života ve městě.

„Město Zábřeh poskytuje granty na činnost spolků, údržbu areálů, na podporu benjamínků i do oblasti kultury a reprezentace města, např. na mezinárodní soutěž ve vystoupení mažorettek. O grant je nutné požádat a řádně doložit účel použití.“ (rozhovor č. 2)

Jak se na webových stránkách města Zábřeh můžete dočíst, místní rodák Jan Eskymo Welzl, zanechal ve městě svoji nesmazatelnou stopu a to nejen v názvu ulice, ale pod jeho jménem vzniklo občanské sdružení a koná se i spousta kulturních, sportovních a recesistických akcí. Tou nejznámější je Welzlování, festival cestovatelů, dobrodruhů

a recesistů, který probíhá celoročně a v rámci něhož se uskuteční mnoho akcí inspirovaných tímto dobrodruhem:

Bikemaraton Welzlovo kolo;

Welzlův běh do zámecké brány;

Recesistický závod Welzlův kufr;

Vezmi kufr a přijď! – pokus o zápis do České knihy rekordů „NEJVÍC LIDÍ S KUFREM“ (celkem se zúčastnilo 579 lidí s kufrem, tím byl v roce 2014 vytvořen nový rekord);

Závod čtyřspřeží s lidskou posádkou;

Velká cena Eskymo Welzla – výstava a soutěž autoveteránů;

Po stopách Eskymo Welzla –dálkový turistický pochod pořádaný Svazem českých turistů;

Welzlův kvadriatlon - jedinečný závod v okolí Zábřehu a řeky Moravské Sázavy, který prověří závodníky v běhu, plavání, in-line bruslení a MTB, pořádaný Občanským sdružením Břeh a mnoho dalších akcí. (www.zabreh.cz)

Obrázek 4.4.: Recesistický závod Welzlův kufr

Zdroj: <http://sumpersky.denik.cz>

Občanské sdružení Česká welzlologická a cestovatelská společnost bylo založeno čistě kvůli expedici na ostrov Ljachovský na Novosibiřských ostrovech, které Welzl ve svých dopisech označil jako první místo, které se mu v Antarktidě stalo domovem. (www.zabreh.cz)

Mimo sdružení spojená s tímto výrazným rodákem v Zábřehu působí i jiné zájmové skupiny a spolky:

Spolek Metoděj je občanské sdružení, které plní kulturně vzdělávací funkci založenou na křesťanských principech. Své kořeny má už v roce 1892, kdy vznikl Katolický dělnický spolek Methoděj. V roce 1910 jeho členové postavili Katolický dům v části zvané Krumpach a v něm velmi aktivně vyvíjeli svoji činnost. Znovu obrozený Spolek Metoděj, který v Katolickém domě od roku 1991 opět působí, nabízí možnost aktivního prožívání volného času dospělým, mládeži i dětem. Přispívá tak k pozitivnímu rozvoji osobnosti mladého člověka, vyzdvihuje význam vlivu rodiny v dnešní společnosti a posílení duchovního, mravního a sociálního cítění. (www.zabreh.cz)

Charita Zábřeh poskytuje sociální péči, zdravotnickou a humanitární pomoc v jižní oblasti okresu Šumperk.

TJ Sokol Zábřeh, jako nejvýznamnější sportovní organizace, se zaměřuje na tělovýchovu a rozvoj sportovních aktivit. (www.zabreh.cz)

Další spolky působící ve městě Zábřeh:

Český rybářský svaz, místní organizace Zábřeh;

JUNÁK – svaz skautů a skautek ČR;

Enduro Zábřeh, o.s.;

Klub českých turistů Zábřeh;

Český svaz chovatelů Z.O. Zábřeh;

Klub stolního hokeje Sever Zábřeh;

Kuželkářský klub;

Plavecký klub Zábřeh;

Madalen – folková skupina;

Mažoretky Zábřeh, o.s.;

Moravia Big Band Zábřeh;

Pěvecké sdružení severomoravských učitelů Zábřeh;

Veselá kapela – dechová hudba (www.zabreh.cz)

Město Zábřeh, ve spolupráci se Svazkem obcí Mikroregionu Zábřežsko a EKO servisem Zábřeh s.r.o., pravidelně pořádá farmářské trhy. Cílem trhů je zprostředkovat

prvovýrobcům příležitost uplatnit na trhu jejich tuzemské, přednostně regionální, produkty a oživit povědomí o regionální české produkci. (www.zabreh.cz)

Protipólem zájmových skupin, které se nesnaží ovlivňovat politický život, jsou političtí aktéři. Ti naopak usilují o získání politické moci a odpovědnosti a tím ovlivňují veřejnou politiku. Mluvíme-li o těchto aktérech, pak máme zpravidla na mysli politické strany. Vedle nich ale existují určité skupiny prosazující jisté zájmy a vyvíjející určitý tlak na představitele veřejné moci. Ty můžou být oficiálně zaregistrované, ale i neregistrované, vzniklé na dobu určitou, za účelem prosazení konkrétního záměru.

Takovým nátlakovým sdružením je Občanské sdružení Za zdravý Ráječek, které vzniklo 16. 4. 2007 na popud zveřejněných informací ohledně připravovaných záměrů společnosti Wanemi v chystané průmyslové zóně Leštinská v Zábřehu za účelem ochrany oprávněných zájmů obyvatel města Zábřeh, potažmo místní části Ráječek, která je nejvíce dotčena vlivem tohoto záměru. Občanské sdružení sdružuje hlavní oponentní skupinu obyvatel města Zábřeh a úzce spolupracuje se zastupiteli okolních obcí, kteří se cítí být záměry firmy Wanemi dotčeni. (<http://rajecek-zabreh.cz>)

Události, které vedly k založení tohoto sdružení:

- říjen 2006 - schválení kontroverzní smlouvy na výkup pozemků, které zajistí město Zábřeh a následný odprodej společnosti Wanemi. Záměr dlouho utajovaný před veřejností (zveřejněný pouze na úřední desce Města Zábřeh a až v listopadu 2006), smlouva nachystaná k podpisu těsně před koncem volebního období stávajícího zastupitelstva, pro město nevýhodné podmínky smlouvy (součástí bylo ujednání o zaplacení škody vzniklé odstoupením od smlouvy ze strany města) a na lokalitu nízká prodejní cena pozemků; (<http://rajecek-zabreh.cz>)
- únor 2007 – veřejnost se pomalu seznamuje s Oznámením záměru a jeho vlivu na životní prostředí. Nejen, že se ve zprávě připouští změna z venkovského a příměstského klima na klima průmyslové, ale vycházejí najevo i dopravní požadavky papírny pro návoz papíru a štěpky a odvoz kartonáže, které by byly realizovány nákladními vozy (denně až 147 nákladních vozů) a pouze jen 5 % zpracovaného papíru by bylo odváženo po železnici. Tento fakt by mimo jiné znamenal neúnosnou zátěž pro stávající silniční síť. (<http://rajecek-zabreh.cz>)

Jako reakci na tato zjištění podávají občané místní části Ráječek petici určenou Radě Městského úřadu v Zábřehu a Zastupitelstvu města Zábřeh, ve které protestují proti dosavadnímu průběhu projednávání investičního záměru bez účasti občanů města a snahám zatajovat posudky vlivu tohoto záměru na životní prostředí a na veřejné zdraví. Požadují zastavit schvalovací proces, provést nezávislou kontrolu dosavadních postupů, zpřístupnit hodnotící materiály o vlivu stavby na životní prostředí a zařadit zástupce obyvatel mezi neopomenutelné účastníky stavebního řízení. (<http://rajecek-zabreh.cz>)

Od roku 2007 se Občanské sdružení Za zdravý Ráječek oficiálně zúčastňovalo jednání mezi městem Zábřeh a společností Wanemi a svoji činnost dokumentovalo na svých internetových stránkách <http://rajecek-zabreh.cz>. „*V současnosti, po výroku Ústavního soudu o platnosti smlouvy mezi městem Zábřeh a společností Wanemi, aktivní iniciativa sdružení ustala, spor se společností Wanemi je pouze záležitostí města Zábřeh.*“ (rozhovor č. 2)

4.7. Volby do zastupitelstva města Zábřeh

Volby do obecních zastupitelstev, konané v listopadu 1990, byly po letech komunistického režimu příležitostí pro svobodnou volbu občanů a dají se označit slovy první soutěživé. Ve většině obcí a městech přinesly výhru nově vzniklému Občanskému fóru a přilákaly k urnám velké množství voličů. Ne jinak tomu bylo ve městě Zábřeh. V tomto roce se do zastupitelstva města volilo 19 zastupitelů a rozhodovalo se mezi 112 kandidáty. Vítězné Občanské fórum získalo 5 mandátů. (Balík, 2008, str. 175)

Od roku 1994 je do zastupitelstva města voleno 21 zastupitelů. „*V současnosti má volební obvod Zábřeh 15 volebních okrsků, nejmenším z nich má zhruba 50 oprávněných voličů, největší pak přibližně 1 200 oprávněných voličů.*“ (rozhovor č.1)

4.7.1. Volby do zastupitelstev obcí 18.11. - 19.11.1994

Volební účast : 63,14 % oprávněných voličů

Starosta: Ing. Milán Šebesta (KSČM)

Počet kandidátů: 183

„V letech 1994 – 1998 koalici tvořily strany ODA, ODS, KSČM, Sdružení SZ, NK a Sdružení DEU, NK . Měly tak společně 14 mandátů.“ (rozhovor č.1). Takto vzniklá koalice se dá podle Balíka (Balík, 2009, str. 194) charakterizovat jako nadměrná ideově nepropojená.

Tabulka 4.14.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 1994

Kandidátní listina		Hlasy		Počet	Počet
		abs.	v %	kandidátů	mandátů
1	Koalice ČMSS, MNS	6 076	4,79	13	1
2	Koalice KDU-ČSL, KDS, KAN	22 612	17,82	21	4
3	Komunistická str.Čech a Moravy	25 097	19,78	21	4
4	Občanská demokratická aliance	14 048	11,07	21	2
5	Česká str.sociálně demokrat.	6 237	4,92	21	1
6	Sdružení SZ, NK	11 422	9,00	21	2
7	Občanská demokratická strana	23 034	18,15	21	4
8	Koalice SPR-RSČ, SDČR	885	0,70	3	0
9	Strana demokratické levice	5 686	4,48	20	1
10	Sdružení DEU, NK	11 778	9,28	21	2

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

V roce 1994 volby vyhrává Komunistická strana Čech a Moravy. Společně s koalicí KDU-ČSL, KDS, KAN a stranou ODS získává po 4 mandátech. (www.volby.cz). Starostou je zvolen Ing. Milán Šebesta (KSČM). Zajímavostí je, že od roku 1998, kdy Milán Šebesta neobhájil post starosty, zůstává nezávislým kandidátem za tuto stranu, je pravidelně volen a je nejdéle sloužícím členem zastupitelstva v Zábřehu. I v roce 2014 obhájil svůj zastupitelský post a v současnosti je předsedou Kontrolního výboru. (www.zabreh.cz)

„Kontrolní výbor tvoří 7 členů, z toho 3 členové jsou z řad zastupitelstva. Náplní výboru je kontrola usnesení a plnění usnesení rady a zastupitelstva města, řešení stížností z řad obyvatel a podávání návrhů. V současné době je podán návrh na dodržení kvality a termínu při rekonstrukci kanalizace a uvedení komunikací a chodníků do původního stavu.“ (rozhovor č. 2)

4.7.2. Volby do zastupitelstev obcí 13.11. - 14.11.1998

Volební účast : 41,73 % oprávněných voličů

Starosta: Mgr. Karel Berka (ODS)

Počet kandidátů: 168

„V letech 1998 – 2002 se na koalici dohodly strany ODS, ČSSD, KSČM a Unie svobody, dohromady tak koalice měla 12 mandátů.“ (rozhovor č.1). I v tomto případě můžeme hovořit o nadměrné ideově nepropojené koalici. (Balík, 2009. str. 194)

Tabulka 4.15.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 1998

	Kandidátní listina	Hlasy		Počet	Počet
		abs.	v %	kandidátů	mandátů
1	Komunistická str.Čech a Moravy	19 964	21,81	21	5
2	Sdruž.nezáv.kand.-míst.celkem	8 972	9,8	21	2
3	Sdruž.nezáv.kand.-míst.celkem	8 515	9,3	21	2
4	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	16 846	18,41	21	4
5	Česká str.sociálně demokrat.	10 559	11,54	21	2
6	Sdružení SZ, NK	6 059	6,62	21	1
7	Občanská demokratická strana	16 121	17,62	21	4
8	Unie svobody	4 482	4,9	21	1

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

V roce 1998 je zaznamenán první větší propad v účasti voličů a tento trend se již v případě voleb do zastupitelstev obcí ve městě Zábřeh nezvrátil. (www.volby.cz)

I v toto roce je jednoznačným vítězem KSČM a získává nejvyšší počet mandátů, celkem 5, následují KDU-ČSL a ODS. Každá strana získává 4 mandáty. V těchto volbách se začínají vedle parlamentních stran prosazovat také Sdružení nezávislých kandidátů. Zajímavostí je, že všech 8 kandidujících subjektů má své zástupce v zastupitelstvu. Starostou byl zvolen Mgr. Karel Berka (ODS). (www.volby.cz)

4.7.3. Volby do zastupitelstev obcí 1.11. - 2.11.2002

Volební účast : 41,22 % oprávněných voličů

Starosta: Ing. arch. Petr Fabián (Volba pro město)

Počet kandidátů: 147

„V letech 2002 – 2006 tvořily koalici strany KDU – ČSL, KSČM , Sdružení nezávislých kandidátů a Volba pro město. Vytvořily tak silnou koalici o 16 mandátech.“ (rozhovor č.1)

I v tomto případě můžeme podle Balíka (Balík, 2009, str. 194) hovořit o nadměrné ideově nepropojené koalici.

Tabulka 4.16.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2002

	Kandidátní listina	Hlasy		Počet	Počet
		abs.	v %	kandidátů	mandátů
1	Sdružení nezávislých	15 346	16,93	21	4
2	Volba pro město	16 537	18,24	21	4
3	Sdružení SZ, NK	7 227	7,97	21	1
4	Komunistická str.Čech a Moravy	16 352	18,04	21	4
5	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	16 460	18,15	21	4
6	Česká str.sociálně demokrat.	7 845	8,65	21	2
7	Občanská demokratická strana	10 897	12,02	21	2

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

Volby v roce 2002 jsou již ve znamení vítězství nezávislých sdružení, vítězí Volba pro město, následovaná Sdružením nezávislých, KDU-ČSL a KSČM, všichni získávají po 4 mandátech. Všech 7 kandidujících subjektů má i v těchto volbách svoje zástupce v zastupitelstvu. Všechna volební uskupení sestavila kandidátky o 21 členech. Starostou se stává Ing. arch. Petr Fabián (Volba pro město). (www.volby.cz). V prosinci 2006 , tehdy již bývalý starosta, ale jinak aktivní člen zastupitelstva, tragicky zemřel. (Kronika města Zábřeh, 2007, str. 5)

Zastupitelstvo, vědomo si vysoké nezaměstnanosti ve městě i lokalitě, připravuje v rámci svého funkčního období plán na vybudování průmyslové zóny a přilákání větších investorů. V květnu 2006 projevuje zájem o koupi pozemků společnost Wanemi CZ (dále

jen Wanemi). V září 2006 zastupitelstvo schvaluje úvěr na vykoupení pozemků v lokalitě Leštinská. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 18/2006)

4.7.4. Volby do zastupitelstev obcí 20.10. – 21.10.2006

Volební účast : 43,13 % oprávněných voličů

Starosta: Ing. Zdeněk Kolář (ODS)

Počet kandidátů: 148

„Pro roky 2006 – 2010 nadměrnou ideově nepropojenou koalici (Balík, 2009, str. 194) vytvořily strany ODS, KDU – ČSL, KSČM a Nezávislí. Koalice měla celkem 14 mandátů.“ (rozhovor č.1)

Tabulka 4.17.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2006

Kandidátní listina		Hlasy		Počet kandidátů	Počet mandátů
		abs.	v %		
1	Roman Dyskant, NK	680	0,72	1	0
2	Volba pro město	17 214	18,16	21	4
3	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	13 590	14,34	21	3
4	NEZÁVISLÍ	16 319	17,22	21	4
5	Občanská demokratická strana	15 916	16,79	21	4
6	SNK Míst.org.sduž.náj. Zábřeh	5 170	5,46	21	1
7	Česká str.sociálně demokrat.	10 033	10,59	21	2
8	Komunistická str.Čech a Moravy	15 853	16,73	21	3

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

Vítězi voleb roku 2006 se stala sdružení nezávislých kandidátů Volba pro město a Nezávislí, obě sdružení tak získala 4 mandáty, stejný počet mandátů obdržela i ODS. Po 3 mandátech získaly KSČM a KDU-ČSL, 2 mandáty ČSSD a 1 mandát Sdružení na ochranu nájemníků. Starostou byl zvolen Ing. Zdeněk Kolář (ODS). (www.volby.cz). Pro bylo 17 hlasů, nehlasovali pouze členové sdružení Volby pro město (vítěz voleb 2006) v čele s Ing. arch. Petrem Fabiánem. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 21/2006). Ten komentoval stávajícího rozhodnutí takto: *„Myslím si, že volby ukázaly, že si občané města přejí, aby se dál pokračovalo v tom, s čím jsme před čtyřmi roky začali. Dnešní rozhodnutí*

zastupitelstva vnímám v rozporu s výsledkem voleb a vůlí občanů.“ (Zpravodaj města Zábřeh, č. 21/2006)

V říjnu 2006 dalo odstupující zastupitelstvo, většinou třinácti hlasů, zelenou papírně s elektrárnou a schválilo smlouvu o smlouvě budoucí o odprodeji pozemků společnosti Wanemi. V tuto dobu již měla společnost Wanemi nasmlouvány dodávky papíru na několik let dopředu a přislíbila zastupitelstvu vytvoření až 200 pracovních míst. Proti tomuto záměru vystoupil tehdejší zastupitel a budoucí starosta Zdeněk Kolář: *„Zaráží mě, proč Wanemi CZ tak usiluje, aby prodej pozemků schválilo ještě toto zastupitelstvo. S přihlédnutím k tomu, že odpovědnost za úspěch či neúspěch této investice ponese vůči občanům nové zastupitelstvo, mělo by rozhodnout až to nové.“* Projevil tak obavy, že za spěchem schválení této smlouvy může stát korupce či neserióznost investora a zaujal tak protikladné stanovisko vůči tomuto rozhodnutí. Rozhodnutí zastupitelstva naopak uvítal odstupující starosta Petr Fabián: *„Jsem velice rád, že zastupitelstvo dalo zelenou právě této investici na výrobu zelené energie a recyklaci sběrového papíru. Současně jsem přesvědčen, že tímto dalo zelenou i dalším investorům, kteří do průmyslové zóny v budoucnu vstoupí.“* (Zpravodaj města Zábřeh, č. 20/2006)

Nejednalo se tak o jediný spor odstupujícího vedení s nově nastupujícím, neshody panovaly i ve financování rekonstrukce krytého bazénu či volbě projektu na revitalizaci přednádraží. Období od roku 2006 do roku 2010 můžeme charakterizovat jako období petic, jednání, vzájemného napadání a zpochybňování jednotlivých úkonů jak ze strany zastupitelstva, tak ze strany společnosti Wanemi a pokusů o vyhlášení místního referenda, shrnutí v kapitole 4.8.. Za nejvíce nepochopitelný však lze označit krok tehdejšího místostarosty Lubomíra Sommera. Ten na konci volebního období, respektive po nových volbách, konkrétně 9.11.2010, podepsal kupní smlouvu mezi městem Zábřeh a společností Wanemi a žádost na vklad do katastru. Učinil tak v nepřítomnosti dosluhujícího starosty Zdeňka Koláře, který byl tou dobou služebně v Šumperku, byl tedy pro případný podpis dostupný a podle tvrzení právníka místostarosta smlouvu podepisovat vůbec neměl. (Kronika města Zábřeh, 2010, str. 11-12)

Čtrnáct zastupitelů pak vyzvalo dosluhujícího starostu, aby požádal o zpětné vzetí žádosti o vklad do katastru, podal návrh na předběžné opatření soudu kvůli neplatnosti smlouvy, žalobu na platnost smlouvy a trestní oznámení na místostarostu Sommera. To také starosta

Kolář učinil. Následná jednání tak přinesla především pro laika mnohdy nepřehledné názory a protinázory právníků. (Kronika města Zábřeh, 2010, str. 11-12)

4.7.5. Volby do zastupitelstev obcí 15.10. – 16.10.2010

Volební účast : 47,41 % oprávněných voličů

Starosta: RNDr. Mgr. František John, Ph.D. (KDU-ČSL)

Počet kandidátů: 337

„V letech 2010 – 2014 vyjednaly koaliční dohodu strany KDU – ČSL, ČSSD, ODS, Nezávislá volba, Volba pro město a Slovo Občana Zábřeha, kde ale koalici podpořili pouze 2 její členové. Celkem tak koalice měla 12 mandátů,“ (rozhovor č.1) a rovněž ji lze charakterizovat jako nadměrnou ideově nepropojenou. (Balík, 2009, str. 194)

Tabulka 4.18.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2010

Kandidátní listina		Hlasy		Počet	Počet
		abs.	v %	kandidátů	mandátů
1	TOP 09	2 488	2,37	21	0
2	Volte Pr.Blok www.cibulka.net	125	0,12	1	0
3	NEZÁVISLÍ DEMOKRATÉ	4 513	4,3	21	0
4	Občanská demokratická strana	5 446	5,18	21	1
5	Nestraníci	7 034	6,7	21	2
6	Cesta pro Zábřeh	3 820	3,64	21	0
7	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI	1 132	1,08	21	0
8	Moravané	1 862	1,77	21	0
9	Volba pro město	6 989	6,65	21	2
10	Zdravý Zábřeh	10 364	9,87	21	3
11	Věci veřejné	3 764	3,58	21	0
12	Slovo Občana Zábřeha	13 512	12,86	21	4
13	Česká str.sociálně demokrat.	10 760	10,24	21	3
14	Za Zábřeh rozumný a respektovaný	4 846	4,61	21	0
15	Nezávislá volba	6 359	6,05	21	1
16	Komunistická str.Čech a Moravy	9 056	8,62	21	2
17	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	12 983	12,36	21	3

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

Volby v roce 2010 se nesly ve znamení nesouhlasu s odprodejem pozemků společnosti Wanemi za účelem stavby papírny a ekologické elektrárny a právem byly označeny za jedny z nejnepřehlednějších klání v moderní historii města. Přinesly však zvýšenou volební účast, z čehož vyplývá, že občanům města nebylo lhostejné, kdo bude nadále jejich zastupitelem. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 19/2010)

Do voleb kandidovalo 17 politických uskupení, ale přes pětiprocentní hranici se dostalo pouze 9 z nich. Nejvíce mandátů obdrželo Slovo Občana Zábřeha, celkem 4 mandáty, po 3 mandátech obdržely ČSSD, KDU–ČSL a Zdravý Zábřeh, po 2 mandátech KSČM, Nestraníci, Volba pro město a po 1 mandátu Nezávislá volba a ODS. (www.volby.cz)

Komunální volby v roce 2010 přinesly vítězství hlavně levicovým stranám a kandidátkám „antiWanemi“, naopak 2 strany současné vládní koalice (TOP 09 a Věci veřejné) nepřekročily povinnou pětiprocentní hranici. Otrásly i složením zastupitelstva, z devatenácti znovu kandidujících zastupitelů jich bylo zvoleno jen osm, zbylé dvě třetiny zastupitelstva obsadili nově zvolení kandidáti. Totéž znamenalo pro složení rady města, kde ze sedmi stávajících členů uspěl jediný. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 19/2010)

Velmi komplikovaný byl i proces volby starosty, zastupitelstva a rady města, zvolit nové vedení města se podařilo až na třetí pokus, poprvé v novodobé historii, do té doby vždy stačilo jediné zasedání. Na vině byli někteří kandidáti, kteří skládali mandát během zasedání a bylo tak potřeba ustanovit nové kandidáty. Nepodařilo se taktéž udržet ani předjednanou jedenáctičlennou koalici KDU-ČSL, ČSSD, Nestraníků a tři členů za Slovo Občana Zábřeha. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 21/2010). Na třetím zasedání byl sedmnácti hlasy z dvaceti zvolen starostou tehdy dvaatřicetiletý František John (KDU–ČSL). (Zpravodaj města Zábřeh, č. 23/2010)

Novinkou v tomto roce bylo, že zasedání probíhalo v přímém přenosu a občané města ho tak mohli sledovat prostřednictvím vysílání městské televize³², což pro ně byl v mnoha směrech nevšední zážitek. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 20/2010)

³² www.zabreh.tv

4.7.6. Volby do zastupitelstev obcí 10.10. – 11.10.2014

Volební účast : 37,33 % oprávněných voličů

Starosta: RNDr. Mgr. František John, Ph.D. (KDU-ČSL)

Počet kandidátů: 223

„Ve městě velmi rychle vznikla koalice složená z KDU-ČSL, ČSSD, Strany svobodných občanů a Nezávislé volby. Koalice tak má 15 mandátů a disponuje nadpoloviční většinou hlasů.“ (rozhovor č.1). Současně se dle Balíka (Balík, 2009, str. 192) dá poprvé hovořit o nadměrné ideově propojené koalici.

„Koalice v Zábřehu byla a je tvořena stranami a sdruženími, které podporují starostu a Radu města Zábřeh. V minulosti byla koaliční dohoda sjednávána ústně, až v roce 2014 byla poprvé sepsaná písemně.“ (rozhovor č.1)

Již na konci října 2014 podepsala nově vzniklá koalice Koaliční smlouvu o spolupráci ve volebním období 2014 – 2018. Koaliční smlouva upravuje složení a personální obsazení Rady města Zábřeh, způsob volby členů Rady města Zábřeh, programové cíle koalice, principy vzájemné koaliční spolupráce, řešení případných sporů vzniklých při naplňování koaliční smlouvy a další závěrečná ustanovení. (www.zabreh.cz)

„Širší koaliční dohoda a její psaná forma poskytuje větší jistotu a stabilitu zastupitelstva, není tak potřeba řešit věci organizační a zastupitelstvo se může soustředit na řešení problémů, které souvisejí s jeho prací.“ (rozhovor č. 3)

Tabulka 4.19.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2014

Kandidátní listina		Hlasy		Počet	Počet
		abs.	v %	kandidátů	mandátů
1	Zábřeh pro všechny	3 581	4,51	21	0
2	Strana zelených	3 837	4,84	21	0
3	ANO 2011	6 625	8,35	21	2
4	KSČM a nezávislí	8 110	10,22	21	2
5	Úsvit přímé demokracie	605	0,76	13	0
6	NEZÁVISLÍ	4 152	5,23	21	1
7	Strana svobodných občanů	6 718	8,47	21	2
8	Občanská demokratická strana	4 219	5,32	21	1
9	Nezávislá volba	5 349	6,74	21	1
10	Česká str.sociálně demokrat.	9 573	12,07	21	3
11	Křesť.demokr.unie-Čs.str.lid.	26 551	33,47	21	9

Zdroj: <http://www.volby.cz>, zpracování vlastní

V roce 2014 byla ve volbách zaznamenána nejnižší volební účast od roku 1994, volit přišlo pouze 37,33 % obyvatel. Starostou města byl znovu zvolen František John, jemuž se jako prvnímu v novodobé historii podařilo být zvolen do funkce starosty dvě volební období po sobě, což se doposud od voleb roku 1990 nikomu nepodařilo. Jeho znovuzvolení bylo jednoznačné, hlasovalo pro něj 17 z 21 zastupitelů, pouze 4 se zdrželi, včetně starosty a nikdo nenavrhl protikandidáta. (Zpravodaj města Zábřeh, č. 22/2014)

KDU–ČSL se tak stala vítězem voleb a získala celkem 9 mandátů, následující ČSSD získala 3 mandáty, po 2 mandátech pak ANO 2011, KSČM a nezávislí a Strana svobodných občanů, po 1 mandátu Nezávislí, ODS a Nezávislá volba. (www.volby.cz)

„Kandidovaly subjekty, které se ničím výrazně neprofilovaly, voliči o nich neměli skoro žádné informace a subjekty, které se více či méně dále vyhrazují proti Wanemi. Vzhledem ke skutečnosti, že se v minulém volebním období nic významného neudálo, občané o tyto volby neprojeví velký zájem.“ (rozhovor č.1)

„V těchto volbách se programy stran moc nelišily a v zásadě priority měly všechny strany podobné. Většina si ve svém volebním programu vytýčila bezpečnost obyvatel města a podporu v sociální oblasti, dodělání kanalizace ve městě či rekonstrukci venkovního bazénu.“ (rozhovor č. 2).

Zástupci koaličních stran si odsouhlasili společný program jehož prioritou je udržení stabilní finanční situace města, efektivní nakládání s veřejnými prostředky a rozpočtová

zodpovědnost. Mezi dalšími prioritami se pak objevují zachování sociální rovnováhy a kvality života obyvatel města. (www.zabreh.cz)

Cílem je transparentnost veřejných zakázek a zveřejňování výsledků výběrových řízení na internetu. Financování investičních akcí bude vícezdrojové se zapojením národních zdrojů a prostředků z fondů či dotací EU.

„Posláním města je vytvářet podmínky pro kvalitní život obyvatel, udržovat veřejný pořádek, udržovat majetek města i veřejná prostranství, zajistit dopravní bezpečnost ve městě a vytvářet příznivé podmínky pro živnostníky a podnikatele, usilovat o udržení a o vznik nových pracovních míst.“ (rozhovor č.3)

Koalice si jako plán vytýčila realizaci několika projektů, za zmínku určitě stojí:

- rekonstrukce chodníků, komunikací a kanalizace;
- řešení situace s parkovacími místy v centru města;
- dobudování infrastruktury v místních částích Hněvkov, Václavov, Pivonín;
- řešení cyklodopravy v centru města a vybudování dalších cyklostezek v okolí Zábřehu;
- revitalizace sídliště Krumpach včetně rozšíření parkovacích míst;
- vytvoření wi-fi pointu pro přístup k internetu zdarma;
- průmyslová zóna Leštinská II. , Sadová, příprava a prezentace investorům (www.zabreh.cz)

Jako opoziční strany se po volbách 2014 profilují strany KSČM a ANO 2011. Ostatní jednomandátové strany či nezávislí kandidáti jsou spíše neutrální. *„Město Zábřeh je moc malé na to, aby zde působila silná opozice. Vzhledem k tomu, že i za parlamentní strany kandidují nezávislí kandidáti, netvoří opozici celá strana, spíše se jedná o jednotlivce, kteří se vůči zastupitelstvu a starostovi vyhraňují.“* (rozhovor č. 2)

4.8. Kauza Wanemi

Kronika města Zábřeh z roku 2006: „Společnost Wanemi je účelově založenou developerskou firmou s výlučně českým kapitálem, která je složená z fyzických a právnických osob podnikajících v realitách, energetice a recyklacích druhotných surovin. V Zábřehu má vzniknout továrna na výrobu papírových materiálů na bázi recyklace sběrného papíru. V těsné blízkosti vyrostě elektrárna, které bude papírnu a případně i další objekty v průmyslové zóně zásobovat elektrickou energií a teplem.“ (Kronika města Zábřeh, 2006, str. 19)

O společnosti Wanemi: Akciová společnost WANEMI CZ a.s. je zapsána v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Brně dne 4. srpna 2005, oddíl B, vložka 6134. „Vzniku společnosti WANEMI CZ předcházela myšlenka realizace projektů trvale udržitelného rozvoje s důrazem na využití lidského potenciálu a zdrojů na Zábřežsku a Šumpersku. Především pak projektů, které se zabývají výrobou elektrické energie z obnovitelných zdrojů a ekologickým zpracováním a recyklací druhotných surovin. Na podzim roku 2006 se WANEMI CZ dohodla se zastupiteli města Zábřeh na vytvoření společného ideového projektu „zelené průmyslové zóny“, tedy vzniku zóny pouze s ekologickými projekty, které na sebe budou vzájemně navazovat.“ (www.wanemi.cz)

- záměrem společnosti WANEMI CZ a.s. je připravit, postavit a provozovat v zábřežské průmyslové zóně papírenský závod na výrobu materiálů pro vlnité lepenky – výhradně recyklací sběrového papíru;
- investice navazuje na dlouhodobou tradici papírenství v Olomouckém kraji a přispěje ke snížení vývozu sběrového papíru a dovozu papírových materiálů pro vlnité lepenky do ČR;
- důležitým prvkem projektu je i to, že kogenerační výroba tepelné a elektrické energie pro potřeby papírny bude zajištěna vlastním energetickým zdrojem, jehož palivem bude obnovitelný zdroj – zbytková dřevní biomasa;
- jde o soukromý projekt, jehož investiční náklady budou činit přibližně 6,5 mld. Kč;
- projekt vytváří předpoklady pro stabilizaci a pozitivní rozvoj mikroregionu Zábřežsko a jeho okolí;

- *plánováno je vytvoření cca 300 nových pracovních příležitostí – 160 kmenových přímo ve vlastním závodě a přibližně 140 v navazujících a obslužných činnostech – nakupovaných službách;*
- *projekt bude mít pozitivní vliv na rozvoj lesní a zemědělské výroby v rámci mikroregionu Zábřežsko i přilehlých regionů;*
- *po spuštění do provozu je smluvně zajištěna podpora společenských, kulturních a sportovních aktivit v Zábřehu, popř. i okolních obcích (www.wanemi.cz)*

Stěžejní události v této kauze:

- říjen 2006 – schválení kontroverzní smlouvy o smlouvě budoucí o odprodeji pozemků v lokalitě Leštinská společnosti Wanemi;
- listopad 2006 – zveřejnění Oznámení záměru na úřední desce bez předchozího informování veřejnosti, zákonná oznamovací povinnost splněna byla;
- leden 2007 – Ministerstvo životního prostředí žádá o doplnění dokumentace k předloženému Oznámení záměru pro účely EIA³³;
- únor 2007 – občané městské části Zábřeh – Ráječek podávají petici, kapitola 4.6., na kterou ze strany zastupitelstva nikdy neobdrželi reakci;
- březen 2007 – první třístranná jednání mezi městem, investorem a sdružením Za zdravý Ráječek;
- duben 2007 – oficiální vznik občanského sdružení za zdravý Ráječek; doložení dokumentace pro účely EIA ze strany Wanemi;
- květen 2007 – žádost Ministerstva životního prostředí o doplnění dokumentace EIA, až 80 připomínek pro doplnění informací ze strany investora;
- červenec 2007 – třetí pokus společnosti Wanemi o získání schválení dokumentace o vlivu projektu na životní prostředí;
- prosinec 2007 – na veřejném zasedání zastupitelstva odsouhlaseno konání místního referenda v otázce investičního záměru;
- únor 2008 - po výhrůžkách ze strany advokátní kanceláře zastupující společnost Wanemi bylo jednání o termínu konání místního referenda staženo z projednávání zastupitelstva;

³³ Environmental Impact Assessment, česky: Vyhodnocení vlivů na životní prostředí

- září 2008 – přípravný výbor doručuje opětovně žádost na konání místního referenda zastupitelům; (<http://rajecek-zabreh.cz>)
- říjen 2008 – zamítnutí konání referenda ze strany zastupitelstva, rozhodovat bude Krajský soud v Ostravě;
- listopad 2008 – Krajský soud v Ostravě odmítá vyhlášení referenda a potvrdil tak argumenty zastupitelů proti vyhlášení referenda s odůvodněním, že by referendum mohlo zavázat orgány obce k protiprávnímu jednání, na Masarykově náměstí probíhá demonstrace asi 400 občanů proti záměru společnosti Wanemi;
- srpen 2011 – zastupitelé schvalují podání žaloby o určení neplatnosti všech smluv mezi městem a společností Wanemi;
- únor 2012 – Okresní soud v Šumperku rozhoduje, že kupní smlouva na prodej pozemků mezi firmou Wanemi a městem Zábřeh je neplatná s odůvodněním, že dle usnesení zastupitelstva měla být úhrada za pozemky provedena do 30.9.2010. Wanemi za pozemky zaplatilo 1.10.2010. Z tohoto důvodu starosta Kolář smlouvu nepodepsal, podepsal ji však v jeho nepřítomnosti místostarosta Sommer, již zmíněného 9.11.2010. Jednodenní zpoždění v platbě Okresní soud uznal jako důvod neplatnosti smlouvy; (Kronika města Zábřeh, 2012, str. 17)
- březen 2012 – zastupitelstvo města po rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, který tak reagoval na rozhodnutí Ústavního soudu, vyhláší konání místního referenda na leden 2013; (Kronika města Zábřeh, 2012, str. 16)
- leden 2013 – místní referendum;
- únor 2013 – Krajský soud, pobočka v Olomouci, zamítá žalobu města na neplatnost smlouvy, změnil tak rozsudek Okresního soudu v Šumperku, toto pravomocné rozhodnutí tak ruší výsledek nedávného referenda, zastupitelé následně rozhodují o dovolání k Nejvyššímu soudu; (Zpravodaj města Zábřeh, č. 9/2013)
- září 2013 - Wanemi žaluje město o náhradu škody vzniklé zdržením projektu ve výši 34 milionů korun; (Zpravodaj města Zábřeh, č. 17/2013)
- srpen 2014 - Ústavní soud zamítá stížnost města Zábřeh a smlouva se společností Wanemi CZ o prodeji pozemků definitivně platí.

„Spor je obrovskou finanční zátěží pro město. Nikdo nedokáže odhadnout, na jak dlouho se může protáhnout. Město se nadále snaží pomocí svých právních zástupců spor zvrátit.“

Společnost Wanemi nemá doposud vyjednáno územní rozhodnutí ke stavbě a nemá výsledky EIA³⁴. Město i nadále trvá na tvrzení, že společnost nesplnila podmínky smlouvy díky jednodennímu prodlení v uhrazení platby za nákup pozemků.“ (rozhovor č.2)

„Investiční zájem společnosti Wanemi už pravděpodobně nikdy realizován nebude. Podpora výroby energie z biomasy už není se strany státu výrazně podporovaná jako před lety a ve výrobě kartonového papíru by společnost konkurovala již roky zavedená papírna v nedaleké Lukavici. Ani přeměna na spalovnu odpadů nepřichází v úvahu vzhledem k odporu místních obyvatel a i problému s vyrobeným teplem, město nemá zbudovaný teplovod.“ (rozhovor č.1)

4.9. Místní referendum v r. 2013

Na základě sepsané petice, pod níže se podepsalo více jak 3,5 tisíce občanů, bylo na dny 11. a 12. ledna 2013 vyhlášeno místní referendum k otázce: **„Souhlasíte s tím, aby město Zábřeh prodalo svoje pozemky za účelem vybudování energetického zdroje a papírny podle záměru firmy WANEMI CZ a. s.?“** s tímto výsledkem:

- účast 59,6 %
- odpověď „ano“ – 22,43 %
- odpověď „ne“ – 76,27 %

K platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35% oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob, podmínka byla splněna, místní referendum bylo platné. (www.zabreh.cz).

Referendum bylo vyhlášeno na základě rozhodnutí Ústavního soudu z roku 2012, který přiznal právo občanům města na konání referenda, jehož se přípravný výbor dožadoval už v roce 2008, tedy před podpisem smlouvy o odprodeji pozemků společnosti Wanemi. Uskutečnilo se až v roce 2013, kdy už byla smlouva o prodeji pozemků podepsaná a ani výsledek všelidového hlasování, kde odpůrci projektu zvítězili, neměl na rozhodnutí

³⁴ Vyhodnocení vlivů na životní prostředí

o platnosti smlouvy mezi městem Zábřeh a společností Wanemi u Krajského soudu a později i u Ústavního soudu žádný vliv.

„Na podpisu smlouvy samotné už toto uskutečněné referendum nemůže nic změnit, ale zastupitelstvo města je tímto výsledkem zavázáno, že všemi zákonnými prostředky udělá maximum pro to, aby naplnilo výsledky referenda, třeba odstoupí od smlouvy, dohodne se na náhradě škody či dohodne podmínky, za kterých by byla společnost ochotná svůj původní záměr nerealizovat. Občané takto rozhodli a město by mělo konat i za cenu penále.“ (rozhovor č.1)

5 ZÁVĚR

Životy obyvatel vesnice a města se řídí odlišnými zvyklostmi. Města mají své vlastní zákonitosti způsobu života obyvatel, ale přesto lze vysledovat určité jevy, pro danou společnost typické. Ne jinak tomu je u obyvatel Zábřehu, i oni byli ke svému způsobu života určeni náboženskými, hospodářskými a společenskými podmínkami. Nemalý vliv zde sehrálo působení vesnic z okolí, jejichž obyvatelé město zásobovali různými surovinami a potravinami, ale taktéž přinášeli i různé zvyklosti. To se promítlo nejen po stavební stránce, obzvláště v předměstích, ale také po stránce stravování, odívání a hlavně v oblasti duchovní kultury, v obřadech, slavnostech a obyčejích. Svůj vliv na tuto oblast mělo hlavně období od poslední třetiny 19. století, období vzniku různých spolků a organizací a to jak českých, tak i německých.

Z politického hlediska byl rozvoj města ovlivněn v období kolem revolučního roku 1848. Podle zákona z roku 1849 byla zavedena obecní samospráva, následně byl volen výbor a z jeho řad pak představenstvo v čele se starostou. Státní úřady v té době reprezentovalo zejména okresní hejtmanství, okresní soud a berní úřad. Zábřežský politický okres zahrnoval tři soudní okresy – Zábřeh, Mohelnici a Šilperk (dnešní Štítý) a tento model zůstal zachován až do roku 1938. Po Mnichovském diktátu byl Zábřeh zařazen do tzv. 5. okupačního pásma. V roce 1949 dochází k první důležité územně správní změně, kdy se okres Zábřeh stává součástí Olomouckého kraje a připojuje k sobě do té doby tři samostatné obce. K závažnější územní úpravě dochází až v roce 1960, kdy Zábřeh pozbývá statut okresního města a s většinou obcí se připojuje k nově konstituovanému okresu Šumperk.

Vlastní výzkum a srovnání údajů byly zaměřeny na oblast politických událostí a změn, jež formovaly řízení a rozvoj města a taktéž oblast demografickou a sociálně ekonomickou.

Město Zábřeh patří se svými 13 798 obyvateli mezi menší města, svojí občanskou vybaveností však pokrývá veškeré oblasti potřeb svých občanů. Z hlediska demografického tvoří nejpočetnější skupinu občané v produktivním věku - 68 %, následuje skupina seniorů nad 65 let - 17,9 % a nejmenší zastoupení ve městě mají děti do 14 let a to 14,1%. Průměrný věk obyvatelstva činí 42 let, což odpovídá průměru celé České republiky. Vzdělanostně převyšují občané se středním vzděláním bez maturity, nejméně jsou zastoupení vysokoškolsky vzdělaní lidé. Tímto se město odlišuje od republikového

rozložení ve vzdělanostní struktuře, kde jsou nejméně zastoupeni lidé se základním vzděláním. Je to dáno možností uplatnění po dokončení studia, většina obyvatel tak díky montážní závodům v blízkém okolí pracuje v průmyslu, jedná se zhruba o 35,1 % zaměstnaných, ve srovnání s republikovými 25,4 %. Nezaměstnanost je v Zábřehu nadprůměrná, v současnosti se pohybuje v rozmezí 12 – 13%, v rámci republiky je nezaměstnanost v průměru asi o 6 % nižší. Polovina ekonomicky aktivního obyvatelstva je nucená za prací vyjíždět mimo město, nezřídka i mimo hranice okresu.

V současnosti (2015) město dokončuje velkou investiční akci na kompletní rekonstrukci kanalizace, která započala v roce 2014. I díky získaným dotacím z evropských fondů jsou investice na rozvoj města a podporu místních spolků plánované ve výši 394 milionů korun. Jako podklad pro vypracování Strategie rozvoje města Zábřeh 2015 – 2020 posloužilo i dotazníkové šetření mezi místními obyvateli, kteří tak měli možnost vyjádřit se nejen ke spokojenosti v oblasti života ve městě, ale také ke skutečnostem, které se jim v Zábřehu nelíbí. Za velmi pozitivní respondenti označili situaci v oblasti školství, v oblasti kulturního a společenského života a v oblasti životního prostředí. Naopak za velmi problematickou označili oblast pracovních příležitostí.

Podle charakteristiky Petra Jüptnera (2009) lze město Zábřeh zařadit mezi obce větší střední velikosti. V obcích této kategorie se předvolební koalice zpravidla nevytváří, stěžejní bývají exekutivní koalice vzniklé po volbách. S touto charakteristikou utváření koalic lze v případě města Zábřeh souhlasit. Koalice vzniklé z povolebních vyjednávání v minulých volebních obdobích můžeme charakterizovat jako nadměrně ideově nepropojené. Výjimkou je stávající koalice vzniklá spojením ideově propojených subjektů KDU-ČSL, ČSSD, Strany svobodných občanů a Nezávislé volby. Lze konstatovat, že ideologický faktor při vytváření koalic nehrál nikdy zásadní roli, ujednání spíše probíhala v rovině osobní než v rovině politické. Tento fakt lze vysvětlit tím, že za jednotlivé strany velmi často kandidují nezávislí kandidáti a osobní preference či antipatie převažují nad programem strany, za kterou kandovali.

Město Zábřeh naopak ne zcela splňuje předpoklad Petra Jüptnera (2009), že v obcích této velikosti se ve volbách zpravidla nevyskytují nezávislá sdružení. Nezávislá sdružení v komunálních volbách ve městě Zábřeh kandidovala v letech 2002, 2006 a 2010. Nejvíce pak ve volbách v roce 2010, kdy celkem kandidovalo 17 politických uskupení. Tento fakt lze považovat za extrémní, ale vystihující situaci ve městě. Rozhodnutí zastupitelů o

smlouvě na odprodej pozemků společnosti Wanemi CZ tak rozdělilo nejen zastupitele na dva tábory, ale i veřejnost, tedy voliče.

Po roce 2010 se situace v Zábřehu zdánlivě uklidnila, z voleb se vyprofilovaly převážně strany mající záporný postoj vůči záměru společnosti Wanemi. Tímto i voliči projevili svůj postoj k tomuto záměru a následně ještě v lednu 2013 stvrdili hlasováním v místním referendu, když se více jak 76 % zúčastněných vyslovilo proti odprodeji pozemků společnosti Wanemi.

Bude určitě zajímavé sledovat vývoj této kauzy, která zaměstnává zastupitele města i právníky od roku 2006. Po rozhodnutí Ústavního soudu ze srpna 2014 o platnosti smlouvy na odprodej pozemků společnosti Wanemi hrozí městu, že bude muset uhradit společnosti Wanemi částku 34 milionů korun za ušlý zisk, o kterou společnost město zažalovala. Pokud by město muselo tuto částku uhradit, znamenalo by to zhoršení finanční situace a ohrožení dalších chystaných investic. Už tak město za právní zastupování a vypracování mnoha posudků zaplatilo nemalé sumy peněz, které mohly posloužit k jiným rozvojovým účelům.

Případová studie potvrdila, že na samosprávu obcí a komunální politiku nelze zcela uplatňovat zobecňující modely, v každé obci se samospráva potýká s jinými problémy. Díky kauze Wanemi lze poukázat na některé nešvary spojené s rozhodováním o velkých investičních zakázkách. Na poslední chvíli učiněná rozhodnutí odstupujícího zastupitelstva a snad i záměrná neinformovanost obyvatel přinesla městu Zábřeh a jeho pozdějším představitelům problémy, jejichž následky logicky dopadají na rozvoj města a tím i na jeho obyvatele.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITARATURY A ZDROJŮ

BALÍK, Stanislav, *Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989–2006*, 1. vydání, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2008, 198 s., ISBN 978-80-7325-174-1

BALÍK, Stanislav, *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*, 1.vydání, Grada Publishing a.s., Praha, 2009, 256 s., ISBN 978-80-247-2908-4

BINEK, Jan, a kol., *Obce a regiony pro podnikatele & Podnikatelé pro obce a regiony*, 1. vydání, GaREP, spol. s r.o., Brno, 2011, ISBN 978-80-905139-0-7

BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan, HAJNÝ, Petr, KOPŘIVA, Radek, NEUMANOVÁ, Tereza (Eds.), *Obce jako aktéři politického procesu*, 1. vydání, Česká zemědělská univerzita, Praha, 2005, 96 s., ISBN 80-213-1326-9

BUREŠ, Jan, CHARVÁT, Jakub, JUST, Petr, ŠTEFEK, Martin, *Česká demokracie po roce 1989. Institucionální základy českého politického systému*, 1. vydání, Grada Publishing a.s., Praha, 2012, 528 s., ISBN 978-80-247-4283-0

ČERNOHORSKÝ, Jiří, ed, *Příručka člena zastupitelstva obce*, 1. vydání, VCVS ČR, Praha, 2002, 180 s., ISBN 80-238-9120-0

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan, *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, 1.vydání, Grada Publishing a.s., Praha, 2010, 240 s., ISBN 978-80-247-3061-5

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, LUHANOVÁ, Markéta, *Politika v regionálním rozvoji*, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, 2004, 162 s., ISBN 80-213-1157-6

FIALA, Petr, STRMISKA, Maxmilián (EDS.), *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*, 1. vydání, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, 2005, 267 s., ISBN 80-7325-074-8

JANDOUREK, Jan, *Průvodce sociologií*, 1. vydání, Grada Publishing a.s., Praha, 2008, 208s., ISBN 978-80-247-2397-6

JÜPTNER, Petr, *Komunální koalice a politické modely. Politologická revue 2*, 2004, s. 80-101

KOUDELKA, Zdeněk, *Obce a kraje podle reformy veřejné správy po roce 2001*, 2. aktualizované a doplněné vydání, Linde Praha a.s., Praha, 2001, 423 s., ISBN 80-7201-272-X

MAJEROVÁ, Věra, MAJER Emerich, *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství- část II.*, Česká zemědělská univerzita v Praze, Praha, 2007, 276 s., ISBN 978-80-213-1671-3

MĚSTO ZÁBŘEH *Zábřeh – 750 let*, Východočeská tiskárna s.r.o., Pardubice, 2004

PROVAZÍKOVÁ, Romana, *Financování měst, obcí a regionů; teorie a praxe*, 2. aktualizované a rozšířené vydání, Grada Publishing a.s., Praha, 2009, 304 s., ISBN 978-80-247-2789-9

ŘÍCHOVÁ, Blanka, *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*, 3. vydání, Nakladatelství Portál, s.r.o., Praha, 2012, 208 s., ISBN 978-80-262-0218-9

Právní předpisy:

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí

Internetové zdroje:

Český statistický úřad. Sčítání lidu, domů a bytů 2001. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/541354?OpenDocument>>

Český statistický úřad. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=vse-o-uzemi&tu=0&th=&vseuzemi>>

Český statistický úřad. Statistika. [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <www.czso.cz>

Doprava. [online]. [cit. 2015-01-27]. Dostupné z:

<http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/rondel-je-v-provozu-prujezd-centrem-zabrehu-je-ted-snazsi-20141124.html>

Dotazníkové šetření v roce 2014. [online]. [cit. 2015-02-17]. Dostupné z:

<http://www.zabreh.cz/multisites/zabreh/images/stories/aktuality/2014-vyhodnocen%C3%AD_dotazn%C3%ADku.pdf>

Kronika města Zábřeh. [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z:
<<http://www.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/informace-o-meste/kronika-mesta>>

Městská sociální zařízení Zábřeh. [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z:
<<http://msz.zabreh.cz/>>

Místní referendum v roce 2013. [online]. [cit. 2015-01-28]. Dostupné z:
<www.zabreh.cz/component/content/article/10200-aktuality/19700-oznameni-vysledku-mistniho-referenda>

Občanská vybavenost města Zábřeh. [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z:
<www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=541354#skolstvi_sport>

Rozpočet města Zábřeh. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z:
<<http://www.zabreh.cz/mesto-zabreh/rozpocet/19185-zaverecne-ucty>>

Výsledky voleb. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <www.volby.cz>

Wanemi CZ. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <<http://www.wanemi.cz/spolecnost>>

Za zdravý Ráječek. [online]. [cit. 2015-01-29]. Dostupné z:
<<http://rajecek-zabreh.cz/index.php/wanemi-zabreh-za-zdravy-rajecek>>

Zájmové spolky. [online]. [cit. 2015-01-29]. Dostupné z:
<http://sumpersky.denik.cz/galerie/welzluv_kufr_zabreh.html?mm=261636>

Zpravodaj města Zábřeh. [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z:
<<http://www.zabreh.cz/sluzby-pro-verejnost/zpravodaj>>

Rozhovory:

Rozhovor č. 1 – zaměstnanec Městského úřadu , odbor Volební agenda, příprava zasedání Rady a Zastupitelstva města – Zábřeh, dne 11.2.2015

Rozhovor č. 2 – starosta města Zábřeh v letech 1994-1998, dlouholetý člen zastupitelstva, stávající předseda kontrolního výboru – Zábřeh, dne 13.2.2015

Rozhovor č. 3 – starosta Města Zábřeh – Zábřeh, dne 23.2.2015

7 SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH

Graf 4.1.: Vývoj počtu obyvatel.....	43
Graf 4.2.: Vývoj počtu narozených dětí v letech 1971 – 2013	44
Graf 4.3.: Přírůstek obyvatel v letech 1971 – 2013	45
Graf 4.4.: Věková struktura obyvatel v roce 2013 (%)	46
Graf 4.5.: Vzdělanostní struktura obyvatel ve věku nad 15 let.....	47
Graf 4.6.: Podíl nezaměstnaných osob v letech 2005-2013.....	49
Graf 4.7.: Struktura obyvatel podle ekonomické aktivity v odvětvích (%).....	50
Obrázek 3.1.: Schéma veřejné zprávy.....	14
Obrázek 4.1.: Správní obvod Zábřeh	36
Obrázek 4.2.: Symboly města.....	36
Obrázek 4.3.: Kruhový objezd v centru města Zábřeh.....	55
Obrázek 4.4.: Recesistický závod Welzlův kufr.....	61
Tabulka 3.1.: Počet členů zastupitelstva obce.....	19
Tabulka 4.1.: Zařazení města podle územních jednotek.....	35
Tabulka 4.2.: Vývoj počtu obyvatel v letech 1971-2013.....	42
Tabulka 4.3.: Srovnání obyvatel podle pohlaví a věku v roce 2013.....	46
Tabulka 4.4.: Ekonomická struktura obyvatel a vyjížďka za prací.....	51
Tabulka 4.5.: Školství v Zábřehu.....	51
Tabulka 4.6.: Sport v Zábřehu.....	52
Tabulka 4.7.: Kultura v Zábřehu.....	52
Tabulka 4.8.: Zdravotnictví v Zábřehu.....	53
Tabulka 4.9.: Sociální služby v Zábřehu.....	53
Tabulka 4.10.: Peněžnictví v Zábřehu.....	54
Tabulka 4.11.: Technická vybavenost v Zábřehu.....	54
Tabulka 4.12.: Plánovaný rozpočet města Zábřeh pro rok 2015 v tis. Kč.....	58
Tabulka 4.13.: Hospodaření města v letech 2008 – 2013 v tis. Kč.....	59
Tabulka 4.14.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 1994.....	65
Tabulka 4.15.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 1998.....	66
Tabulka 4.16.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2002.....	67
Tabulka 4.17.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2006.....	68
Tabulka 4.18.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2010.....	70
Tabulka 4.19.: Volby do obecního zastupitelstva v roce 2014.....	73
Příloha 1: Seznam okruhů a otázek pro starostu a představitele města.....	88
Příloha 2: Výsledky dotazníkového šetření.....	89

8 PŘÍLOHY

Příloha 1: Seznam okruhů a otázek pro starostu a představitele města

Okruh 1:

- Nová strategie rozvoje města?
- Jaké investice jsou plánované v nejbližší době?
- Jak jsou financovány nové projekty a čerpány dotace?
- Jakým majetkem město disponuje a jak o něj pečuje?
- Jsou plánovány nějaké změny na podporu zaměstnanosti?
- Jeví investoři zájem o lokalitu města?

Okruh 2:

- Místní spolky, jejich aktivita a vliv na život ve městě.
- Podpora a financování místních spolků.
- Funguje spolupráce s místními podnikateli?
- Jaké problémy nejvíce sužují občany města?

Okruh 3:

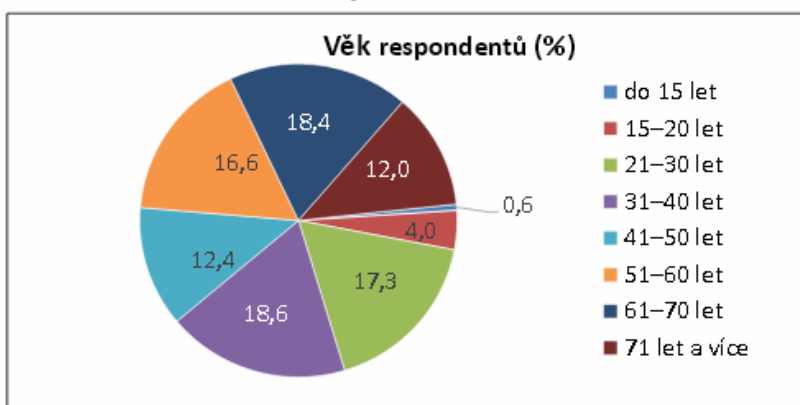
- Volby v roce 2010 a zajímavosti z nich vzešlé.
- Místní referendum v roce 2013.
- Povolební koalice v letech 1994 – 2014.
- Volby v roce 2014 a zajímavosti z nich vzešlé.
- Postoj opozice v zastupitelstvu.
- Vliv nezávislých kandidátů na rozložení mandátů.
- Jak se vyvíjí kauza Wanemi?

Příloha 2: Výsledky dotazníkového šetření

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

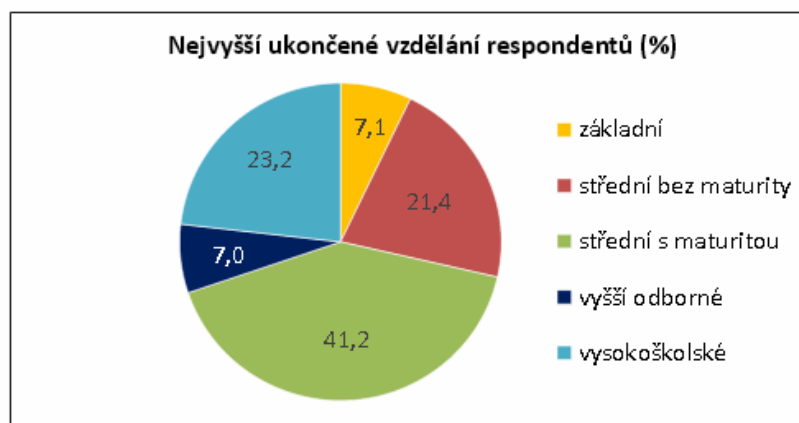
Na podzim 2014 probíhalo dotazníkové šetření mezi obyvateli města, jehož cílem bylo zjistit názory obyvatel na kvalitu života ve městě. S nabídkou zapojení byli osloveni obyvatelé starší 15 let, návratnost byla celkem 632 dotazníků.

Zastoupení obou pohlaví bylo poměrně vyrovnané (muži 47,9 %, ženy 52,1 %). Účastnili se obyvatelé všech věkových kategorií; velmi málo se zapojili obyvatelé mladší 20 let (pouze 4,6 %). Věkové skupiny nad 20 let byly zastoupeny poměrně vyrovnaně, i když méně se účastnili obyvatelé ve věku 41-50 let a 71 let a více. Poměrně vyrovnaně byli zastoupeni respondenti pracující v průmyslu (14,7 %) a ve službách (13,2 %), další obory uvedlo vždy jen méně než 10,0 % respondentů. Třetina respondentů nepracuje, tj. jsou v důchodu, na mateřské dovolené nebo nezaměstnaní. Studenti tvořili 6,2 % respondentů.

Obr. 1: Věk respondentů

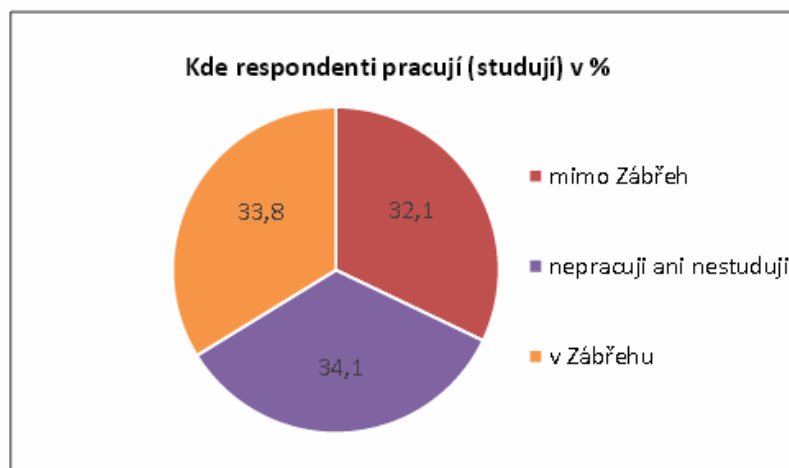
Z hlediska vzdělání převažovaly osoby s maturitou (41,2 %), ve srovnání se strukturou obyvatel města se málo zapojovaly osoby bez maturity (21,4 %), a naopak velmi významně se zapojily osoby s vysokoškolským vzděláním (23,2 %).

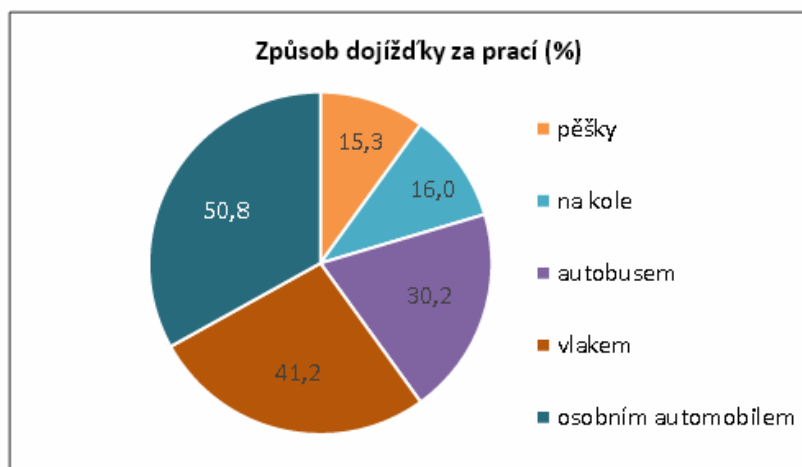
Obr. 2: Nejvyšší ukončené vzdělání respondentů

Zdroj: www.zabreh.cz

Třetina respondentů pracuje či studuje v Zábřehu, třetina mimo Zábřeh a třetina nepracuje ani nestuduje. Za práci nebo do školy respondenti dojíždí především do Šumperka (23,6 %), Mohelnice (20,2 %) a Olomouce (18,0 %), do jiných měst výrazně méně. Nejvíce dojíždějí osobním automobilem (50,8 %), dále vlakem (41,2 %) a autobusem (30,2 %). Na kole a pěšky se dojíždí, resp. dochází mnohem méně.

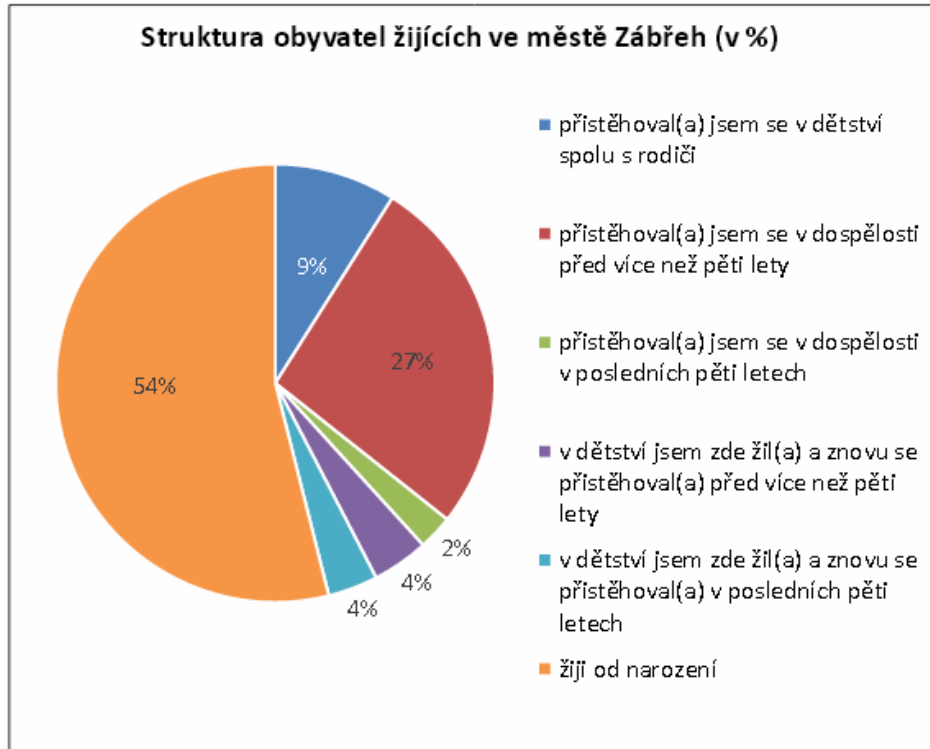

Obr. 3: Kde respondenti pracují (studují)

Obr. 4: Způsob dojížděky za prací

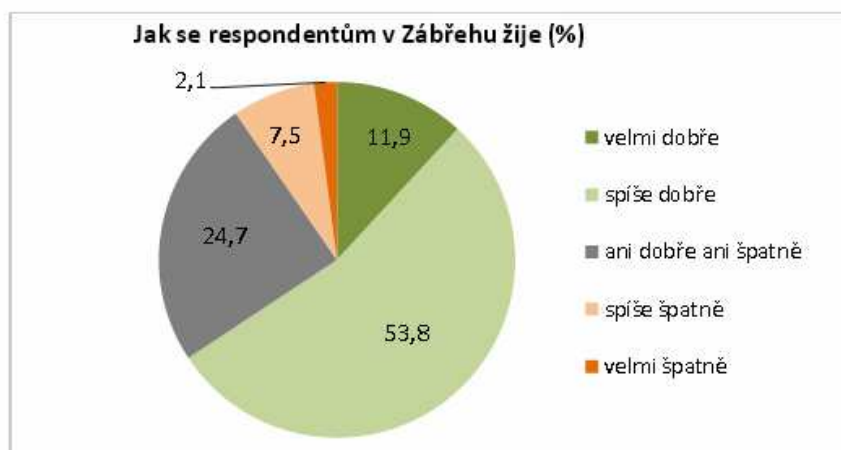
Polovina respondentů (54 %) jsou zábrěžští rodáci. Čtvrtina (27 %) se přistěhovala v dospělosti před více než pěti lety. Lze tedy předpokládat, že respondenti velmi dobře znají život ve městě a jejich názory jsou tak pro Strategii rozvoje velmi cenným příspěvkem.

Obr. 5: Struktura obyvatel žijících ve městě Zábřeh

Vzhledem k tomu, že řada respondentů na některé otázky neodpověděla, jsou následující procentuální hodnoty počítány z tzv. *platných odpovědí*, tedy z počtu osob, které na danou otázku odpověděly.

V Zábřehu se více než polovině respondentů (53,8 %) žije spíše dobře, dalším 11,9 % dokonce velmi dobře. Celkem jsou tedy přibližně dvě třetiny respondentů se životem ve městě alespoň rámcově spokojeny. Špatně se žije ne celé desetíně respondentů.

Obr. 6: Jak se respondentům žije ve městě Zábřehu

Na Zábřehu respondenti nejvíce oceňují především blízkost přírody (74,4 % tedy téměř tři čtvrtiny respondentů). Dále se jim velmi líbí klidný život (35,1 %) a příznivé životní prostředí (29,1 %), kulturní a společenský život ve městě (25,8 %) a dobrá dostupnost obchodů a služeb (25,0 %).

Obr. 7: Skutečnosti, které se respondentům v Zábřehu líbí

Nespokojeni jsou respondenti zejména s nedostatkem pracovních příležitostí (79,1 %), který je podle nich hlavním problémem města. S velkým odstupem následují nepořádek ve městě (27,1 %) a nezájem lidí o rozvoj města (23,4 %). Další problémy byly uváděny relativně méně často.

Mimo nabízené možnosti respondenti uváděli např. značný výskyt nepřizpůsobivých obyvatel (Romové, bezdomovci, narkomani atd.) a zřizování ubytoven pro ně, zhoršenou bezpečnost ve městě (související s kriminalitou), dopravní situaci (doprava vedoucí centrem města), slabé možnosti parkování, nevyhovující stav chodníků, chybějící zázemí pro volný čas.

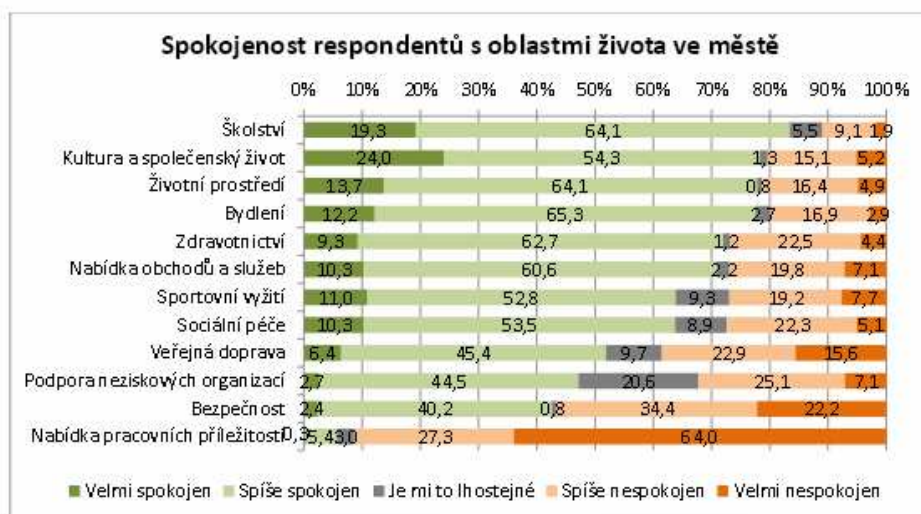

Obr. 8: Skutečnosti, které se respondentům v Zábřehu nelíbí

V Zábřehu respondenti **chybí** zejména tyto **zařízení či služby**: venkovní bazén nebo koupaliště (23,6 % respondentů, kteří uvedli, co jim chybí), zimní stadion nebo plocha pro bruslení (12,0 %), cyklostezky, zejména na Postřelmov a Mohelnici (11,6 %), dětský bazén (10,4 %), různá venkovní sportoviště (9,3 %), volnočasové aktivity nebo zařízení pro mládež (6,6 %), sportovní hala (6,2 %), dětská hřiště (4,6 %). V malé míře byly zmiňovány také kavárny, parkovací místa, chodníky, autobusové linky a různá další zařízení či služby (vždy však jen v několika málo případech). Nic nechybí 5,8 % respondentů, kteří odpověděli na tuto otázku. Čtyři respondenti poukazují na nedostatek pracovních příležitostí, a tím i nedostatek financí, který využívání zařízení a služeb limituje.

Ze škály **oblastí charakterizujících život ve městě** jsou respondenti nejvíce spokojeni se situací v oblasti školství (83,4 % respondentů je velmi nebo spíše spokojeno), kultury a společenského života (78,3 %), s životním prostředím (77,8 %), bydlením (77,5 %), zdravotnictvím (72,0 %) a nabídkou obchodů a služeb (70,9 %).

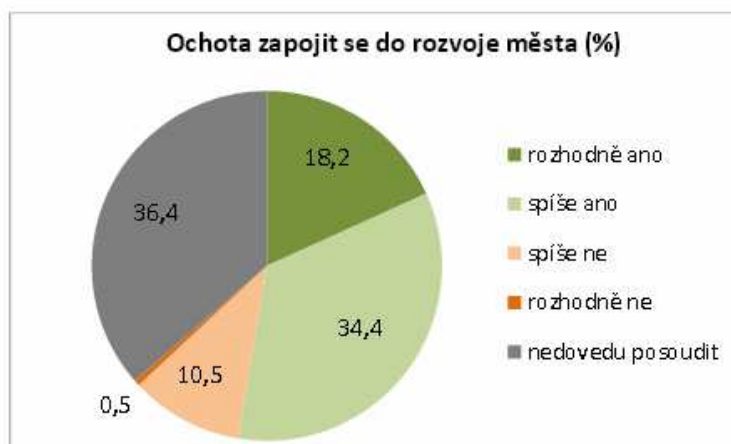
Nespokojeni jsou především s nabídkou pracovních příležitostí (spokojeno je pouze 5,7 % respondentů, naopak 64,0 % je velmi nespokojeno), s bezpečností (velmi nebo spíše nespokojeno je 56,6 %). Kvalitu podpory neziskových organizací nedokáže 20,6 % respondentů posoudit.

Obr. 9: Spokojenost s oblastmi života ve městě

Pro rozvoj Zábřeha je 18,2 % respondentů rozhodně **ochotných něco udělat**, dalších 34,4 % je spíše ochotných; jde tedy dohromady více než polovinu respondentů. Neochota je poměrně malá (zhruba desetina respondentů), více než třetina však možnost svého zapojení ne dokáže posoudit. Bylo by tedy pravděpodobně vhodné, aby město nabízelo obyvatelům možnosti, jak aktivně přispět k rozvoji.

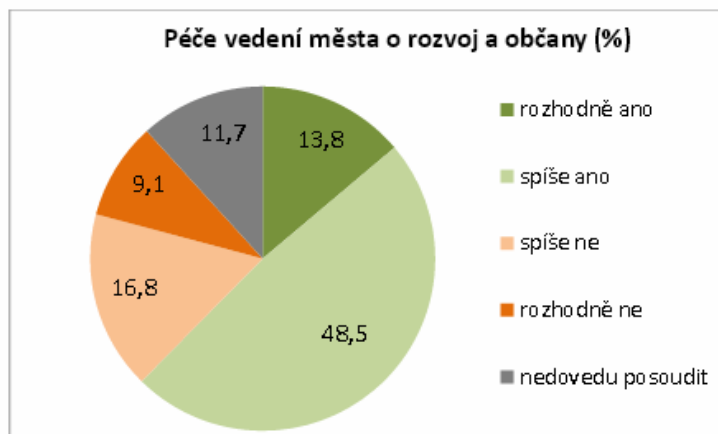
Jako konkrétní možnosti svého zapojení uváděli respondenti nejvíce brigády a dobrovolnickou činnost (23 osob), pomoc s organizací různých akcí (17 osob) a různé aktivity dle potřeby nebo požadavků (13 osob). Dále jsou respondenti ochotni – avšak již v menší míře – přispět radou či zkušenostmi, mají zájem zapojit se do komisí nebo výborů městského úřadu, zapojit se do spolkové činnosti, udržovat čistotu a pěkný vzhled okolí svého bydliště, nebo třídit odpad.

Obr. 10: Zájem respondentů zapojit se do rozvoje města

Téměř dvě třetiny respondentů (62,3 %) se domnívají, že **vedení Zábřeha dostatečně pečuje o rozvoj města a o obyvatele** (z toho 13,8 procentních bodů uvedlo možnost „rozhodně ano“). Negativně hodnotí vedení města čtvrtina respondentů, desetina nedokáže kvalitu jejich práce posoudit.

Pokud respondenti uváděli nějaké náměty na zlepšení činnosti vedení města, jednalo se ponejvíce o přístup úředníků či představitelů k občanům, efektivnější komunikaci s občany a kvalitnější práci úředníků. Město by mělo pečovat i o své okrajové (místní) části.

Obr. 11: Dostatečnost péče vedení města o rozvoj města a o svoje obyvatele

Z **rozpočtu města** by respondenti **financovali** především rekonstrukce místních komunikací (46,2 % respondentů), zlepšení podmínek pro podnikání (33,4 %) a péči o veřejnou zeleň a prostředí ve městě (29,3 %). Relativně málo byly uváděny spoje do jiných obcí, cestovní ruch, provozovny obchodu a služeb.

Dalšími uváděnými tématy mimo možnosti navržené v dotazníku byly cyklostezky, oprava chodníků, zvýšení bezpečnosti, budování malometrážních bytů (pro seniory a jiné potřebné skupiny), parkování, více laviček, MHD pro seniory nad 70 let zdarma, lékařská pohotovost.

Obr. 12: Tematické oblasti, do nichž by měly být ve městě především investovány finanční prostředky

Na závěr dotazníku měli respondenti možnost se **volně vyjádřit k tématům**, která je ve městě trápí. Respondenti uvedli velmi širokou škálu problémů, od obecných postřehů po zcela konkrétní problémy v určitých ulicích nebo s určitými subjekty.

Zcela zásadním tématem je nárůst počtu nepřízpůsobivých obyvatel (bezdomovců, Romů, narkomanů apod.) a ubytoven pro ně, který uvedlo 20,9 % respondentů, kteří možnost volného komentáře využili. Další problémy následovaly s velkým odstupem, jsou tedy pravděpodobně vnímány jako relativně méně palčivé – práce městské policie (11,8 %), pokles bezpečnosti ve městě (8,4 %), úklid a čistota města (7,8 %), nedostatek pracovních příležitostí (7,4 %), parkování ve městě (7,1 %), cyklostezky a cyklistická doprava (7,1 %). Více než 5,0 % respondentů uvedlo ještě značnou intenzitu dopravy přes centrum města, stav chodníků, údržbu zeleně a psí exkrementy.

Již méně se objevovala další témata, která by však také neměla být opomenuta. Jedná se např. o vybudování pěší zóny v centru, revitalizaci areálů Perly a Hedvy, zrušení placeného parkování u nádraží ČD, zlepšení informovanosti a komunikace města s občany, technickou infrastrukturu (kanalizad, plyn, osvětlení), trasování a počty spojů linek MHD, problematiku odpadů (bezplatný odvoz, třídění, kontejnery).